

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za fonetiku
Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnost
Katedra za poljski jezik i književnost

Marija Marijić

PRIMJENA VERBOTONALNE METODE U POUČAVANJU POLJSKOG JEZIKA

Diplomski rad

Zagreb, lipanj, 2019.

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za fonetiku
Odsjek za zapadnoslavenske jezike i književnost
Katedra za poljski jezik i književnost

Marija Marijić

PRIMJENA VERBOTONALNE METODE U POUČAVANJU POLJSKOG JEZIKA

Diplomski rad

Mentorice:
Doc. dr. sc. Arnalda Dobrić
Prof. dr. sc. Ivana Vidović Bolt

Zagreb, lipanj, 2019.

PODACI O AUTORU

Ime i prezime: Marija Marijić

Datum i mjesto rođenja: 16. 2. 1995., Rosenheim, Njemačka

Studijske grupe i godina upisa: Fonetika / Poljski jezik i književnost, 2013.

Lokalni matični broj studenta: 396358 D

PODACI O RADU

Naslov rada na hrvatskome jeziku: Primjena verbotonalne metode u poučavanju poljskog jezika

Naslov rada na engleskome jeziku: Application of the Verbotonal Method in Teaching Polish Language

Broj stranica: 55

Broj priloga: 0

Datum predaje rada: 7. 6. 2019.

Sastav povjerenstva koje je rad ocijenilo i pred kojim je rad obranjen:

1. prof. dr. sc. Vesna Mildner
2. prof. dr. sc. Ivana Vidović Bolt
3. doc. dr. sc. Arnalda Dobrić

Datum obrane rada: 12. 6. 2019.

Broj ECTS bodova: 15+15

Ocjena:

Potpis članova povjerenstva:

IZJAVA O AUTORSTVU DIPLOMSKOGA RADA

Ovim potvrđujem da sam osobno napisala diplomski rad pod naslovom

Primjena verbotonalne metode u poučavanju poljskog jezika

i da sam njegova autorica.

Svi dijelovi rada, podaci ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima (mrežni izvori, udžbenici, knjige, znanstveni, stručni članci i sl.) u radu su jasno označeni kao takvi te su navedeni u popisu literature.

Marija Marijić

(potpis)

Zagreb, 12. 6. 2019.

Zahvala

Zahvaljujem se mentoricama doc. dr. sc. Arnaldi Dobrić i prof. dr. sc. Ivani Vidović Bolt na strpljenju i razumijevanju tijekom procesa stvaranja ovog rada. Hvala im na svakom savjetu i na riječima ohrabrenja kojima su olakšale pisanje rada. Hvala mojim prijateljima i kolegama koji su mi na bilo koji način pomogli tijekom studija, a posebno im zahvaljujem na moralnoj podršci. I na kraju se želim zahvaliti mojoj obitelji, najvećoj potpori, bez koje sve ovo ne bi bilo moguće ostvariti.

SADRŽAJ

| | |
|---|----|
| UVOD | 1 |
| 1. UČENJE STRANOG JEZIKA..... | 3 |
| 2. METODE POUČAVANJA STRANOG JEZIKA | 5 |
| 2.1. Gramatičko-prijevodna metoda | 7 |
| 2.2. Prirodna metoda | 8 |
| 2.3. Direktna metoda..... | 9 |
| 2.4. Audiolingvalna metoda | 10 |
| 3. VERBOTONALNI SISTEM | 12 |
| 4. VERBOTONALNA METODA | 14 |
| 4.1. Fonetska korekcija | 15 |
| 4.2. Sustav grešaka | 16 |
| 5. STRUKTURALNOGLOBALNA AUDIOVIZUALNA METODA (SGAV) | 18 |
| 5.1. „Skeč“ | 20 |
| 5.2. Gramatičke strukture | 20 |
| 5.3. Fonetske vježbe ili gramatika u sličicama..... | 20 |
| 6. VERBOTONALNA METODA U POUČAVANJU POLJSKOG JEZIKA | 22 |
| 6.1. Hrvatski jezik..... | 22 |
| 6.1.1. Konsonantski sustav hrvatskog jezika | 22 |
| 6.1.2. Vokalski sustav hrvatskog jezika..... | 23 |
| 6.2. Poljski jezik..... | 23 |
| 6.2.1. Konsonantski sustav poljskog jezika | 24 |
| 6.2.2. Vokalski sustav poljskog jezika | 24 |
| 6.3. Usporedba poljskog i hrvatskog jezika | 25 |
| 6.3.1. Usporedba konsonantskih sustava..... | 25 |
| 6.3.2 Usporedba vokalskih sustava | 26 |
| 6.4. Odabir grešaka i njihova korekcija | 26 |
| 7. METODIKA KRATKOG TEČAJA POLJSKOG JEZIKA NA POČETNOM STUPNJU UČENJA PO SGAV METODI | 29 |
| 7.1. Lekcija 1: Spotkanie | 30 |
| 7.2. Lekcija 2: Wizyta | 33 |
| 7.3. Lekcija 3: Rano w domu..... | 36 |
| 7.4. Lekcija 4: W sklepie | 39 |
| 7.5. Lekcija 5: W restauracji | 42 |
| 8. OSVRT NA PRIMJENU SGAV METODE | 46 |
| ZAKLJUČAK | 48 |

| | |
|-----------------|----|
| LITERATURA..... | 50 |
| SAŽETAK..... | 53 |
| SUMMARY | 54 |
| ŽIVOTOPIS | 55 |

UVOD

Od početaka ljudske civilizacije glavna potreba je komunikacija. Komunikacija je prenošenje informacije od pošiljatelja do primatelja. Ona je posredna interakcija među jedinkama i sastavni je dio svakog čovjeka, ali i ne samo čovjeka. Odvija se u svakom trenutku i može se odvijati u bilo kojem prostoru. To je način kojim se ljudi međusobno povezuju i razmjenjuju informacije u svrhu učenja ili u svrhu stvaranja međusobne povezanosti. Nekada se komunicira samo radi potrebe da ostanemo u kontaktu i razvijamo međuljudske odnose, a nekad se komunicira s ciljem prenošenja određenog znanja ili iskustva. Kako bi se informacije prenosile potrebno je određeno sredstvo komunikacije. U samoj komunikaciji uključeni su razni elementi kojima se prenosi informacija, ali osnovno sredstvo komunikacije je jezik.

Jezik je sustav znakova, specifičan za svaku jezičnu zajednicu i povijesno uvjetovan, koji služi ponajprije za sporazumijevanje (razmjenu obavijesti, misli, osjećaja i sl.), ali i za izražavanje (<http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29130>). Kako je jezik vezan uz određenu skupinu i povijesno je uvjetovan, često je podložan promjenama i kontaktima. Kroz povijest, narodi su često bili u međusobnom kontaktu te su tako u doticaj dolazili različiti strani jezici. Glavna djelatnost je bila trgovina te su na taj način različiti narodi imali međusobni kontakt. S obzirom da svaki narod je imao svoj jezik, bilo je potrebno na neki način ostvariti komunikaciju zbog lakšeg sporazumijevanja i kako bi se uspješno odvila trgovina. Tako je jačanjem i širenjem trgovine rasla i potreba za poznavanjem stranih jezika.

Ipak, prve spoznaje o organiziranom učenju stranih jezika nalazimo procvatom rimske kulture. Tada su glavni jezici bili latinski i grčki. Njima se služilo u obrazovanju, znanosti, politici, religiji itd. Znanje različitih jezika je oduvijek bilo poželjno. Često vidimo kako su se u prošlosti naročito cijenili ljudi koji su znali govoriti više jezika jer su se smatrali vrlo obrazovanim i inteligentnim. Postoji izreka koja kaže da čovjek vrijedi onoliko koliko zna stranih jezika.

Ni u današnje vrijeme nije nestalo interesa za učenjem stranih jezika. Postoje različiti motivi koji navode ljude na učenje stranog jezika. Već u ranoj dobi djeca su izložena stranom jeziku kroz osnovnoškolsko obrazovanje koje nam daje mogućnost da ovladamo jednim ili dvaju stranim jezicima. Razvojem tehnologije i globalizacijom svakodnevno smo okruženi stranim jezicima, naročito engleskim jezikom. Danas se podrazumijeva da pojedinac ima osnovno znanje engleskog jezika, a i sve se više očekuje znanje još jednog dodatnog jezika.

Svjedoci smo da ljudi sve češće žele učiti i druge strane jezike. Neki od motiva su vrlo slični onima koji su bili u prošlosti: posao, obrazovanje i sl. Uz ova dva naveden, neki od čestih motiva su mijenjanje države stanovanja, ljubav i sl. Ljudi sve više prepoznaju vrijednost znanja stranih jezika i to ne samo onih svjetskih jezika, nego i ostalih manje rasprostranjenih. Osim učenja stranih jezika u školskom obrazovanju, najčešći oblik učenja je tečaj. Na tržištu se nude raznovrsni tečajevi učenja stranih jezika. Osoba prema svojim ciljevima i zahtjevima izabire tečaj za koji misli da će biti najučinkovitiji. Tečajevi se temelje na različitim metodama poučavanja koje teže tome da omoguće pojedincu brzo i efikasno ovladaju stranim jezikom. Metode su se mijenjale kako se razvijala tehnologija i dostupnost stranim jezicima. Prvotno su se koristile metode koje su omogućavale osobi da ima znanje o stranom jeziku, ali se nije davala važnost govornom jeziku. S vremenom se počeo kritizirati tradicionalni pristup učenju stranog jezika te se naglasak sve više stavlja na govorni jezik koji je nužan za učenje stranog jezika, ukoliko se želi steći komunikacijska kompetencija.

U ovom diplomskom radu napraviti će se kratki osvrt na učenje stranog jezika te će se navesti neke od metoda poučavanja stranog jezika. Glavna tema rada je globalnostrukturalna audiovizualna metoda koja počiva na temeljima verbotonalne metode, prvotno zamišljene za rehabilitaciju slušanja i govora. Njeni principi koriste se i u učenju stranog jezika te će se detaljno obraditi njena metodika na primjeru poučavanja poljskog jezika na početnom stupnju.

1. UČENJE STRANOG JEZIKA

Na samome početku treba definirati pojmove koji se često međusobno miješaju i pogrešno koriste, a to su sljedeći: prvi i materinski jezik, drugi i strani jezik. Prvi jezik je onaj jezik koji je osoba prvo usvojila, a to ne mora biti materinski jezik (Jelaska i sur., 2005: 26). Na primjer djetetu kojem je materinski jezik hrvatski i koje se se u vrlo ranoj dobi preseli u neku drugu državu npr. Njemačku i tamo odrasta, s vremenom će njemački postati prvi jezik umjesto hrvatskog zbog svakodnevne uporabe i postupno će znanje materinskog jezika postati pasivno.

Malo je jasnija granica između drugog i stranog jezika. Njihova razlika je u procesima samog ovladavanja jezika (Lipińska i Seretny, 2006: 19). Drugi jezik označava jezik koji se spontano usvaja u sredini gdje je taj jezik službeni jezik, dakle odnosi se na usvajanje bez svjesnog učenja kroz svakodnevnu komunikaciju (Medved Krajnović, 2010: 4). Strani jezik je jezik strane zemlje. To znači da se taj jezik uči u školama ili na tečajevima u zemlji u kojoj se njime ne služi (Jelaska i sur., 2005: 29). Strani jezik se, dakle, uči u neprirodnim situacijama jer njime se ne koristi u državi u kojoj ga učimo. Zbog toga se strani jezik uči, a ne usvaja. Jezik se može usvajati spontano i u prirodnom okruženju i na taj način se usvaja drugi jezik (Lipińska i Seretny, 2006: 20). Strani jezik se uči svjesno, a ne u potpunosti spontano. Usvajanje znači ovladavanje jezikom neformalno i nesvjesno, a učenje znači ovladavanje jezikom formalno i svjesno (Jelaska i sur., 2005: 90). Ipak, postoji pojam koji obuhvaća i neformalno usvajanje i formalno učenje jezika – to je ovladavanje jezikom (Medved Krajnović, 2010: 5). Ovdje će biti riječi o učenju stranog jezika jer će se govoriti o svjesnom učenju jezika, iako se često učenje i usvajanje preklapaju te se ne mogu do kraja strogo odvojiti jedno od drugog jer se i kod formalnog učenja jezika neki segmenti mogu spontano usvojiti.

Učenje stranog jezika odvija se u institucionaliziranoj sredini gdje se jezičnoj građi pristupa formalno, dakle strukturirano (Medved Krajnović, 2010: 5). Najčešće se odvija u školama ili u obliku tečaja i označava ovladavanje jezikom formalnim učenje u neprirodnim situacijama s obzirom da se strani jezik uči gdje nije službeni jezik. U poučavanju stranog jezika koriste se raznovrsne metode. Da bi se naučio strani jezik potrebno je ovladati jezikom na svim njegovim razinama – rečeničnim pravilima, izgovorom, naglascima, intonacijama, ritmom, gramatičkim pravilima, pisanim jezikom itd. (Jelaska i sur., 2005: 90). Učenje stranog jezika je važnije u 21. stoljeću nego ikad prije (Long, 2015: 3). Neki od razloga zašto bi trebalo učiti strane jezike su: globalizacija tržišta rada i kapitala, razvoj turizma, pojačana

svijest o nacionalnim društveno-kulturalnim vrijednostima, jezične i izvanjezične prednosti dvojezičnosti i višejezičnosti (Medved Krajnović i Letica, 2009: 598).

Različiti čimbenici mogu imati utjecaj na uspješnost učenja stranog jezika. Postoje socijalni faktori kao što su dob, spol, društveni i ekonomski status te etnicitet (Ellis, 2008: 311). Osim socijalnih faktora, na učenje stranog jezika utječu i individualne razlike osoba. Ellis (2008) ih dijeli na četiri kategorije mogućnosti, tendencije, svijest o učenju stranog jezika i aktivnosti. Kategoriji mogućnosti pripadaju sljedeći faktori: inteligencija, radna memorija i jezična darovitost. Sljedeća kategorija, kategorija tendencije obuhvaća pojedinčev stil učenja, motivaciju, anksioznost u učenju stranog jezika, osobnost i spremnost na komunikaciju. Svijest o učenju stranog jezika uključuje pojedinčeve stavove o stranom jeziku, aktivnost strategije učenja (Ellis, 2008: 645). Utjecaj materinskog jezika, stečeno jezično iskustvo, okolina i društvo također djeluju na proces učenja stranog jezika (Jelaska i sur., 2005: 97). Važnu ulogu ima nastavnik i sama metoda poučavanja jezika. Nastavnik mora biti kompetentan te vrlo vješt u poučavanju jezika, kako bi se znao služiti raznim metodama koje će dovesti do željenog efekta u učenju. Iznimno je bitno da nastavnik uzima u obzir te čimbenike i karakteristike osoba koje uče jezik jer upravo ti činitelji utječu na uspješnost učenja stranog jezika te nastavnik sa znanjem o tim okolnostima može prilagoditi tehnike nastave (Lipińska i Seretny, 2006: 30).

2. METODE POUČAVANJA STRANOG JEZIKA

Metode poučavanja stranog jezika imaju svoju bogatu povijest. Kako se razvijala ljudska civilizacija, tako su se mijenjale i potrebe za učenjem stranog jezika. Dok je na počecima bilo bitno pokazati znanje o stranom jeziku, s vremenom se više javljala potreba za samom komunikacijom na stranom jeziku. Od stava da je bitno samo čitati i pisati na stranom jeziku došlo se do stava da se mora njegovati pravilan izgovor. Kroz povijest je bilo mnogo različitih metoda od kojih su neke bile uspješne, a neke nisu zaživjele. Razvijanjem tehnologije, razvijale su se i metode poučavanja stranog jezika, upravo iz razloga što je postala brža i lakša dostupnost materijala, ali i pristup izvornom stranom jeziku (Miroslavljević i Maratović, 2014: 135).

Proces učenja stranog jezika je dugotrajan proces i zato se mora odvijati u precizno odabranim parametrima kako bi rezultirao željenim efektima u najkraćem mogućem roku i s najmanjim mogućim financijskim troškovima (Poluszynski, 2003: 93). Poučavanje stranog jezika obuhvaća različite pristupe, metode i tehnike poučavanja. Mirjana Prebeg-Vilke (1977: 154) ističe razliku između metode, pristupa i tehnika rada. Pristup definira kao rezultat gledanja na jezik kao sustav te kakvu ulogu strani jezik ima u društvu i u nastavi. Metoda proizlazi iz samog pristupa te se definira kao organizacija i prezentacija jezičnog materijala i donosi način aktivnosti učenika i nastavnika u procesu učenja stranog jezika. Tehnika rada je u skladu s metodom i pristupom. Ona označava sam postupak, odnosno aktivnosti koje se odvijaju u razredu uz pomoć kojih se ostvaruju planirani zadaci koji su u okviru općih ciljeva nastave (Prebeg-Vilke, 1977: 154). Knežević (2015: 432) ističe kako se pristup odnosi na teorije o jeziku i učenju jezika koje služe kao polazište za vježbe i principe nastave, a metoda predstavlja upute ili sustav koji se temelji na teoriji jezika i nastave jezika te daje opis sadržaja, nastavnih postupaka i tehnika, uloge nastavnika i učenika. Međutim, često nije jasna granica između pristupa i metode. U nekim radovima autori metode ponekad nazivaju pristupom i obrnuto. Tako npr. Skljarov (1993) govori o prirodnoj metodi, dok Richards i Rodgers (2001) govore o prirodnom pristupu. Zato će se ovdje opisivati i neki pristupi i neke metode, ovisno o tome kako ih autori nazivaju, a navest će se one metode koje su bile najutjecajnije za razvoj nastave stranog jezika.

Skljarov (1993) navodi sljedeće metode nastave stranih jezika: gramatičko-prijevodna metoda, prirodna metoda, psihološka metoda Françoisa Gouina, direktna metoda, kombinirana metoda, audiolingvalna metoda, funkcionalni pristup, audiovizualna globalnostrukturalna metoda, programirana nastava, svjesnopraktična metoda, glosomatička

metoda, sugestopedijska metoda, hipnopedijska, ritmopedijska i relaksopedijska metoda, metoda učenja u zajedništvu i metoda tihog pristupa. Richards i Rodgers (2001) navode metode koje su se koristile kroz povijest – gramatičko-prijevodna metoda, prirodna metoda, direktna metoda – te metode i pristupe koji se i danas koriste – usmeno-situacijska metoda, audiolingvalna metoda, komunikacijsko poučavanje, potpuni tjelesni odgovor, tihi način ili metoda tihog pristupa, metoda učenja u zajedništvu, prirodni pristup i sugestopedija. Jelaska (2005) uz ove već spomenute navodi još i čitateljski pristup, spoznajni kod, afektivno-humanistički pristup, pristup utemeljen na razumijevanju. Knežević (2015) je pak sveo podjelu na četiri najvažnije metode: direktnu, audiolingvalnu, gramatičko-prijevodnu metodu i komunikacijski pristup. Te četiri metode navode i Mirosavljević i Maratović (2014) kao jedne od važnijih, ali njima su još pridodale i interkulturani pristup kao metodu. Iz svega navedenog vidljivo je kako se ne može jednoznačno napraviti podjela metoda i pristupa u poučavanju stranog jezika. Sam je problem kod određivanja što je metoda, a što je pristup.

Kao što je već spomenuto u radu, za učenje stranog jezika potrebno je ovladati svim jezičnim razinama tog jezika. Nisu rijetki slučajevi kako se velika važnost pridaje u učenju jednog segmenta jezika, dok se drugi dijelovi zanemaruju. Tako se ponekad u školama i na tečajevima pridaje velika važnost na svladavanju gramatike i leksika, manje se pažnje posvećuje samom izgovoru. Izgovor ima vrlo važnu ulogu u učenju stranog jezika jer je neophodan za nesmetanu komunikaciju. Pravilan izgovor je vrlo bitan i trebalo bi se inzistirati na njemu kod učenja stranih jezika, međutim to često nije slučaj. Savladavanje pravilnog izgovora jedan je od težih segmenata i smatra se kako se i s lošijim izgovorom može sporazumijevati, što je razlog zašto se ne inzistira na pravilnosti izgovora (Mildner, 1999: 13). Metode u poučavanju stranog jezika imaju vrlo važnu ulogu jer obuhvaćaju postpuke kojim će se izgraditi način i put do ostvarivanja određenih ciljeva učenja (Mirosavljević i Maratović, 2014: 136). Područje učenja i poučavanja drugog i stranog jezika se u 21. stoljeću sve više širi te će se nastaviti širiti u svojoj raznolikosti (Long, 2015: 4).

U nastavku rada bit će navedene metode koje su utjecale na stvaranje audiovizualne strukturno-globalne metode koja će se obraditi u ovome radu. Na samom početku opisuje se najstarija metoda poučavanja stranog jezika, a zatim slijede metode koje su postupno potvrdile značaj fonetike u učenju stranog jezika.

2.1. Gramatičko-prijevodna metoda

Gramatičko-prijevodna metoda je bila jedna od prvih metoda učenja stranog jezika. Upravo njome su se poučavali latinski i grčki jezik, koji su bili osnovni jezici nekoliko stoljeća. Kako latinski nije bio govorni jezik, tako nije bilo potrebno razvijati govorne vještine na tom jeziku, nego se njegovala leksička i gramatička analiza teksta. Gramatika se sistematizirala i njena pravila su se učila napamet. Tako su se usvajala znanja latinskog jezika, ali se nisu razvijale govorne vještine (Skljarov, 1993: 16).

Gramatičko-prijevodna metoda se primjenjivala i na ostalim jezicima do kraja šezdesetih godina 20. stoljeća, ali i danas se primjenjuje kod učenja latinskog i grčkog jezika. Ta metoda je varirala s obzirom na vremensko razdoblje, jezik i zemlje u kojima se primjenjivala, ali moguće je navesti njene neke osnovne postavke. Glavne sastavnice učenja stranog jezika su gramatika i prijevod, što znači da se traži dobro vladanje gramatikom, a ona se provjerava kroz prijevod s materinskog na strani jezik i obrnuto (Miroslavljević i Maratović, 2014: 136-137). Cilj ove metode je osposobiti osobu da slobodno čita i piše na stranom jeziku. Naglašava se važnost gramatike i vokabulara, odnosno čitanja i pisanja, a ne pridaje se nikakva važnost govoru i slušanju (Domagała-Zyśk, 2013: 342). Materinski jezik je glavno sredstvo komunikacije. Osnovni principi gramatičko-prijevodne metode su:

1. cilj učenja jezika je čitanje literature i detaljna analiza jezičnih pravila u svrhu prevođenja;
2. glavni fokus je na čitanju i pisanju, ne pridaje se pažnja slušanju i govoru;
3. odabir vokabulara temelji se jedino na tekstovima koji se čitaju i riječi se objašnjavaju prevođenjem sa stranog na materinski;
4. rečenica je osnovna jedinica kojom se vježba jezik, većinu sata se prevode rečenice s jednog na drugi jezik i obrnuto;
5. naglašena je preciznost, od učenika se očekuje da dostignu visok standard u prevođenju;
6. gramatika se poučava deduktivno, isključivo teoretski pomoću gramatičkih pravila;
7. nastava se održava na materinskom jeziku (Richards i Rodgers, 2001: 5-6).

Vrlo su rano počele kritike prema ovoj metodi učenja stranog jezika. Jedan od glavnih kritičara je bio začetnik suvremene nastave Jan Amos Komensky. Smatrao je da gramatička pravila trebaju biti što jednostavnija i da se pojmovi uče direktno (npr. uz pomoć slika), a ne preko materinskog jezika (Skljarov, 1993: 16). Učenje ovom metodom daje samo pasivno znanje jezika, odnosno govorno neupotrebljivo znanje (Knežević, 2015: 433). Unatoč kritikama, metoda se održala niz stoljeća uz određene preinake, ali i dalje s težištem na gramatici i prijevodu te zanemarivanju izgovora i općenito govornog jezika.

2.2. Prirodna metoda

Sve više su dolazili do izražaja nedostaci gramatičko-prijevodne metode kod učenja živih jezika. Ona učenicima nije omogućavala sporazumijevanje na stranom jeziku. Tako je nastala prirodna metoda kao odgovor na gramatičko-prijevodnu metodu. Prema toj metodi, učenik uči stranih jezik na isti način kao i materinski jezik, odnosno imitacijom. Učenik ponavljanjem i imitiranjem usvaja jezik. Dakle, metoda se temelji na usvajanju stranog jezika na način na koji se usvaja i uči materinski jezik (Miroslavljević i Maratović, 2014: 137). Glavni problem ove metode je taj, što je ona isključivo usmena metoda. Nije se provjeravalo znanje samog jezika i nisu se uzimale u obzir razlike koje postoje u procesu usvajanja materinskog i učenja stranog jezika. Kod učenja stranog jezika aktivni su drugačiji mehanizmi, nego kod usvajanja materinskog jezika (Skljarov, 1993: 17). Usprkos tome, ova metoda je donijela drugi pogled na učenje stranog jezika te uvela mnoge promjene koje su rezultirale unaprjeđivanjem metoda. Ujedno je to prva metoda koja zanemaruje prijevod u procesu učenja stranog jezika (Miroslavljević i Maratović, 2014: 137)

Glavni predstavnici ove metode su A. F. Louvier, G. Heness i F. Franke. Zahvaljujući prirodnoj metodi omogućene su nastavi stranih jezika nove promjene koje teže tome da se učenike osposobi i govoriti strani jezik (Skljarov, 1993: 17). Prirodna metoda se vremenom nadograđivala te je tako otvorila put ka razvijanju direktne metode. M. Berlitz otvara 1878. godine u Americi otvara prve škole za praktično učenje stranih jezika (Skljarov, 1993: 18). Nakon toga otvoreno je mnoštvo škola u raznim zemljama gdje se uglavnom do tada nastava održavala prema principima gramatičko-prijevodne metode. Time je vidljiva sve veća potreba za praktičnim znanjem stranih jezika. Berlitzove škole su radile po principima koji su bili kombinacija prirodne i direktne metode. Oni su sljedeći:

- „1. jezični materijal se uči neposredno, ne prijevodom, već asocijacijom s predmetom i radnjom;
2. značenje jezičnog materijala otkriva se principom zornosti (pokazivanjem slika i predmeta, demonstracijom radnji, mimikom);
3. materinski se jezik potpuno isključuje iz nastave;
4. gramatika se uči intuitivno iz konteksta, a ne uspoređivanjem s gramatičkim oblicima iz materinskog jezika;
5. sav se jezični materijal uči usmenim putem;
6. najpogodniji oblik rada je dijalog između nastavnika i učenika.“ (Skljarov, 1993: 18).

Ovi principi ukazuju na to kako se uvidjela važnost, ne samo pasivnog učenja jezika, nego i potreba za sporazumijevanjem na tom jeziku. Ova metoda uvodi promjenu s obzirom na gramatičko-prijevodnu metodu u tom smislu da se izostavlja materinski jezik i fokus je na učenju stranog jezika neposredno. Izbacuje se učenje gramatike napamet te vježbanje prevođenja. Glavna kritika ovoj metodi je što je isključivo usmena metoda i što kod učenja stranog jezika ne sudjeluju isti mehanizmi kao kod usvajanja materinskog jezika.

2.3. Direktna metoda

Tijekom 19. stoljeća razvija se industrija u Europi, a s njom i tehničke i humanističke znanosti te znanost o jeziku. Nastava stranih jezika doživljava promjene na temeljima prirodne metode. Otto Jespersen u Stockholmu osniva Međunarodno fonetsko društvo koje izdaje časopis *Die neuen Sprachen* (Skljarov, 1993: 20). U tom časopisu iznosile su se ideje koje bi mogle utjecati na stvaranje nove metode poučavanja jezika. Nova metoda koja se razvijala zahvaljujući časopisu, nije imala jedinstven naziv. Nazivala se i reformska, fonetska, prirodna, antigramatička itd. (Knežević, 2015: 433) Najpopularniji naziv je bio direktna metoda te se on koristi i danas. Ne koristi se materinski jezik za objašnjavanje ili prevođenje riječi. Cilj učenja stranog jezika je stjecanje kompetencije komuniciranja na stranom jeziku i stjecanje sposobnosti mišljenja na tom jeziku bez posredovanja materinskog (Domagała-Zyśk, 2013: 335). Na međunarodnom kongresu u Leipzigu 1900. godine izneseni su glavni principi direktne metode:

- „1. Skoro samo upotreba stranog jezika. Sugestije za objašnjenje nove riječi ili izraza dati mimikom ili gestom, slikama, crtežom, ilustracijom, definicijom koja će sadržavati samo riječi ili izraze ranije savladane.
2. Tekstovi namijenjeni čitanju trebaju biti kratki i zaokružene cjeline (self contained), da po mogućnosti budu odlomci moderne proze koji će u određenoj mjeri uvoditi učenike u život i običaje naroda čiji jezik uče. Učenike također treba postupno upoznavati s ekonomskim prilikama određene zemlje; kao i s njenom historijom i geografijom.
3. Gramatiku treba uvoditi induktivno.
4. Izgovoru se i dalje pridaje mnogo važnosti.
5. Kao pomoć svladavanju izgovora treba njegovati fonetsku abecedu, pa je predloženo da se tekstovi za početnike prepisuju fonetskom abecedom.
6. Redoslijed učenja jezičnih vještina treba biti: slušanje i govor, čitanje, a zatim pisanje.

7. Prijevod kao vježba izuzimlje se sa stranog jezika na materinski i s materinskog na strani.“ (Petković, prema Skljarov, 1993: 20-21)

Jedan od prvih predstavnika ove metode je fonetičar W. Viëtor, a uz njega su još H. Sweet, W. Ripman, J. J. Findlay, W. H. Widgery, H. E. Palmer... S druge strane H. Sweet zacrtava početak lingvističke ere u nastavi stranih jezika. On, iako pobornik direktne metode, prepoznaje moguća ograničenja u ovim postavkama jer nema čvrste metodološke osnove (Richards i Rodgers, 2001: 13). Prema njemu metoda učenja stranog jezika mora biti sveobuhvatna i mora se temeljiti na potpunom poznavanju lingvistike. To obuhvaća fonetiku, glasovne simbole, poznavanje gramatičkih oblika, niza reprezentativnih jezika i jezičnih problema općenito (Skljarov, 1993: 21).

Ove postavke direktne metode su vrlo suvremene i uvelike otvaraju vrata razvoju nastave stranih jezika. Vidimo kako se teži tome da se dođe do što praktičnije metode koja neće zanemariti i govorni jezik kojemu se prije nije dalo značenje. Ovdje dobiva na značaju i fonetika koja ima važnu ulogu u svladavanju jezika. Principi ove metode se i dalje koriste u različitim metodama, a vidjet ćemo da su jako bliski principima strukturnoglobalno audiovizualne metode.

2.4. Audiolingvalna metoda

Audiolingvalna metoda se usmjerava na govorni jezik. Odbacuje proučavanje gramatike i literature kao glavni cilj učenja stranog jezika. Cilj ove metode je koristiti jezik kako ga koriste izvorni govornici (Brooks prema Richards i Rodgers, 2001: 58). Glavna tehnika rada audiolingvalne metode je mehaničko uvježbavanje jezičnih obrazaca. Postoji velik broj principa audiolingvalne metode, a neki od glavnih su:

1. Učenje stranog jezika je proces razvijanja navika. Memoriranjem dijaloga i mehaničkim uvježbavanjem jezičnih obrazaca minimalizira se mogućnost pogreške.
2. Jezične vještine se efikasnije uče ukoliko se prezentiraju u govornoj formi, prije nego li se vidi pisana forma. Potrebni su slušno-govorni treninzi kako bi se omogućio temelj za razvijanje ostalih jezičnih vještina.
3. Analogija omogućuje bolje temelje za učenje stranog jezika nego analiza. Analogija uključuje procese generaliziranja i diskriminiranja. Pravila se ne objašnjavaju dok učenici ne uvježbaju jezične izraze u različitim kontekstima. Mehaničkim ponavljanjem formira se ispravna analogija te na taj se način gramatika uči induktivno.

4. Značenje koje riječ ima za izvornog govornika može se naučiti jedino u lingvističkom i kulturološkom kontekstu, a ne izolirano. Poučavanje stranog jezika uključuje i učenje o kulturi zemlje čiji se jezik uči (Rivers prema Richards i Rodgers, 2001: 57).

Vidljivo je iz ovih principa kako je osnova audiolingvalne metode govorni jezik, odnosno slušanje i govorenje, a tek nakon toga čitanje i pisanje. Metoda se temelji na potpunom prihvatanju i automatizaciji jezičnih obrazaca. Osnovne tehnike su dijalog, „dril“, a cilj je osposobiti učenike „ponašanju“ u odgovarajućim situacijama (Cook, 2008: 247). Dok ne usvoji gramatičke modele i fonetski sistem u jednostavnim govornim obrascima, učenikov se rječnik ne proširuje nego ostaje na minimumu. Učenje stranog jezika se odvija postupno, razvijanjem složenih navika. Počinje se od rečenice, a ne izoliranih riječi te se kroz rečnični obrazac usvajaju vrste riječi. Novi element se ne uvodi dok se nisu usvojili prijašnji elementi. Jezik se uči u različitim situacijama tipičnim za svakodnevni život naroda čiji se jezik uči. Audiolingvalna metoda je učenje stranog jezika u svrhu njegove primjene u društvu i izvan njega (Cook, 2008: 244)

Cilj je stjecanje komunikacijske kompetencije na stranom jeziku. Prema audiolingvalnoj metodi jezik je sistem navika koje se moraju oblikovati u potpuno ispravnu formu jer loše se navike lako ukorijene zato su rečenice učenika strogo kontrolirane kako se ne bi dopustila pojava pogreške (Domagała-Zyśk, 2013: 343). Kontekst rečenica se snažno temelje na kulturi te zemlje.

Kritika audiolingvalne metode je inzistiranje na mehaničkom ponavljanju te se na taj način isključuje učenik kao sudionik u nastavi. Ne razvija se kod učenika vještina snalaženja u prirodnim situacijama gdje mogu koristiti znanje stranog jezika. Ova metoda posebno naglašava važnost pravilnog izgovora tako da teži tome da učenici govore gotovo kao i izvorni govornici. Također se pridaje velika važnost fonetici, iako metodološki nije dovoljno obrađena metoda te ima svojih nedostataka.

Ova metoda je preteča SGAV metodi koja će se u ovom radu detaljnije obraditi, a u nastavku slijedi kratki pregled verbotonalnog sistema koji je polazište verbotonalne metode i SGAV metode.

3. VERBOTONALNI SISTEM

Verbotonalni sistem je lingvistička, audiološka i neuropsihološka teorija slušne percepcije. Uključuje i primjenu ovih teorija u području rehabilitacije slušanja i govora, učenja stranog jezika i usvajanja materinskog jezika (Guberina, 2010: 7). Utemeljitelj ove jedinstvene teorije je akademik Petar Guberina.

Verbotonalna teorija ne pripada niti jednoj određenoj filozofiji, nego je u samom središtu ove teorije čovjek. Verbotonalni sistem uključuje psihologiju, neuropsihologiju i neurolingvistiku. Temelji se na detaljnom proučavanju čovjeka, a posebno uključuje „kreativnu funkciju mozga u njegovoj percepciji vanjskih podražaja“ (Guberina, 2010: 8). Glavni temelj ovog sistema je psihofilozofija jer iscrpnim proučavanjem čovjeka otkriva „dinamičke kreativnosti u čovjekovu tijelu i mozgu koja neprestano samu sebe premašuje i u kojoj je afektivnost pokretač svega“ (Guberina, 2010: 8). Kako je polazište psihofilozofija, verbotonalna teorija u ljudskoj komunikaciji daje prvenstvo govoru, a ne jeziku jer je jezik društveni proizvod. Verbotonalni sistem temelji se na lingvistici govora. Lingvistika govora donosi kako se razumljivost i značenja poruka koje prenosimo komunikacijom ostvaruju zahvaljujući vrednotama govornog jezika, a manje samim riječima. Vrednote govornog jezika su neleksičke jedinice – ritam, intonacija, napetost, pauza, rečenično tempo, situacija, geste, mimika, položaj tijela (Guberina, 2010: 10). Verbotonalna teorija naglašava važnost čovjeka kao cjeline u primjeni teorije na području rehabilitacije slušanja i govora i nastave stranih jezika. Ne odvajaju se psihološki i fizički procesi koji su uključeni u komunikaciji. Upravo ti procesi utječu, ukoliko nisu potpuni dovode do lošeg slušanja govora koje onemogućuje nesmetanu komunikaciju. Naglasak se stavlja na to kako mozak percipira sam govor i koji su elementi kako bi percepcija bila ispravna.

Prema Guberini (2010: 484) glavne postavke verbotonalnog sistema su:

- „1. slušanje i uska povezanost slušanja i izgovora polazište su vježbi,
2. svaki glas i svaka riječ imaju svoju oktavu optimalne razumljivosti,
3. ako se glasovi i riječi prenose oktavama koje nisu optimalne percipiraju se izobličeno, te se čuju drukčije nego što su izgovoreni,
4. različita optimalna područja uzrokuju različite pogreške,
5. oblike emisije važniji je od širine slušnog polja,
6. individualnost i funkcionalna promjenjivost optimalne.“

Verbotonalni sistem temelji se na psihofiziologiji i lingvistici govora. Proučava prvenstveno percepciju samog mozga te tako stavlja čovjeka u središte. U procesu

rehabilitacije slušanja i govora i usvajanju stranog jezika ključan proces je percepcija pa se upravo na tim područjima koristi verbotonalni sistem. Verbotonalni sistem se primjenjuje u rehabilitaciji slušanja i korekciji izgovora kod učenja stranog jezika (Vuletić, 1980: 64). Ono što povezuje ova dva područja je misao da „normalno uho (slušanje) u kontaktu s glasovima stranog jezika ponaša se kao patološko uho (slušanje); zato se rehabilitacija slušanja i korekcija izgovora vrše prema istim principima.“ (Vuletić, 1980: 64)

4. VERBOTONALNA METODA

Verbotonalna metoda proizlazi iz verbotonolog sistema. Ona opisuje točno primjenu verbotonalnih postavki. Prezentira konkretne načine i procese koji se koriste u samoj praksi. Polazi od toga da treba promijeniti slušnu percepciju. Dakle, prema njoj je razina koja se ispravlja, sam mozak.

Verbotonalna metoda se temelji na pojmu optimalne. Potrebno je uzeti u obzir ono što je za pojedinca optimalno. Uzima se u obzir pojedinac onakav kakav jest s njegovim mogućnostima (Guberina, 2010: 457). Važno je da se ne polazi od poteškoća koje osoba ima, nego od njezinih mogućnosti te da se one iskoriste na najbolji mogući način kako bi se došlo do željenog cilja. Iako na početku mogućnosti mogu biti vrlo ograničene, potrebno je krenuti od njih te ih polako razvijati kako bi se savladale teškoće koje se pojavljuju na samom početku kako u rehabilitaciji, tako i u poučavanju stranog jezika.

Glavna primjena verbotonalne metode je u rehabilitaciji osoba s oštećenjem sluha i poteškoćama u govoru. Temelj istraživanja verbotonalnog sistema je percepcija govora u mozgu. Kod oštećenja sluha i govora, vrlo je bitna dijagnostika kako bi se postavila pravilna dijagnoza te prema tome prilagoditi pristup u rehabilitaciji. Polazi se od optimalnih uvjeta za pojedinca. Dakle, osoba s oštećenjem ima očuvane neke dijelove koji se mogu iskoristiti za napredak u slušanju i govoru. Potrebno je pristupiti osobi kao jedinstvenoj jedinki te tražiti što je njoj optimalno. U rehabilitaciji se koristi cijelo tijelo i svi mogući podražaji kako bi se razvijalo slušanje kod osobe s oštećenjem. Iako kod nje ne funkcioniraju sve strukture, rehabilitacijom je potrebno uključiti sva osjetila koja mogu pomoći da se na neki način preuzmu ulogu struktura koje nisu u funkciji i na taj način osoba može razvijati svoje slušanje. U verbotonalnoj metodi se pridaje važnost cijelom tijelu kao primatelju i prijenosniku u slobodnom polju, kao i uporabi slušalica, vibratora itd. (Guberina, 2010: 483). Optimala se ostvaruje kad prenosimo govor SUVAG aparatom i frekvencijama na koje je osoba ostala najosjetljivija. Aparat SUGAV omogućuje filtriranje zvuka te na taj način možemo omogućiti osobi da filtriranjem bolje percipira određene glasove u govoru. Koriste se slušalice i vibrator koji se stavi na dlan, lakat, zapešće, tjeme itd. te tako prenosi frekvencije preko kože i na taj način osoba može percipirati zvuk. Osobito su važni parametri govora – intenzitet, vrijeme, frekvencija, napetost, pauza i tijelo. Strukturalno korištenje i kombiniranje ovih elemenata utječe na percepciju. Razvijanjem pravilnog slušanja, razvija se i pravilan govor. Ako je percepcija dobra, usvajanje govora će se normalno odvijati, ali ako je percepcija narušena, utjecat će na govor i izobličiti ga (Guberina, 2010: 244).

Verbotonalna metoda je zamišljena za primjenu u rehabilitaciji govora i slušanja, ali i poučavanju stranih jezika, gdje se posebno naglašava govorni aspekt. Primjenjuje se posebno kod korekcije izgovora stranog jezika. Velika se pažnja posvećuje globalnoj strukturi govora, dakle ne samo na razini izoliranih glasova, nego su uključeni ritam i intonacija (Mildner, 1999: 15). U verbotonalnoj metodi uvijek se počinje od optimalne. Jedna od glavnih optimala za usvajanje stranog jezika je dob i to rana dob, do devete godine, zatim do puberteta. Nakon puberteta u učenju stranog jezika potrebno je koristiti ostale optimalne kao što su optimalne glasova, optimalne komunikacije, ritma, intonacije i čitavog tijela (Guberina, 2010: 460). Prema verbotonalnoj teoriji svaki glas, riječ i rečenica ima svoj optimalni pojas frekvencija. Taj optimum je definiran kao minimalno frekvencijsko područje potrebno da bi se osigurala razumljivost određenog glasa izvornim govornicima i to područje je uglavnom širine jedne oktave (Mildner i Bakran, 2001: 151). Njihova važnost u verbotonalnoj metodi je upravo u tome što se u tom pojasu lakše može percipirati određeni glas. To je bitno kod korekcije izgovora stranih govornika. Kako bismo usvojili određeni jezik potrebno je mijenjati našu slušnu percepciju koja je pod utjecajem materinskog jezika. Osobe različitih materinskih jezika različito čuju glasove stranog jezika jer slušaju prema navici slušanja materinskog jezika. To je razlog stvaranju poteškoća kod usvajanja glasova stranog jezika (Guberina, 2010: 309). Zato se može odrediti sustav grešaka, odnosno sustav zamjena kojim se mogu pretpostaviti greške koje će osoba imati s obzirom na razlike između materinskog i stranog jezika. Iz tog razloga se razvila fonetska korekcija izgovora po verbotonalnoj metodi koja koristi verbotonalne principe u korekciji izgovora glasova, ali i govora općenito.

4.1. Fonetska korekcija

Karakteristično za korekciju po verbotonalnoj metodi je promatranje govora kao strukture te je naglasak na kvaliteti globalne forme (Vuletić, 1980: 76). Ovdje se naglašava važnost samog slušanja jer karakteristike slušanja direktno djeluju na izgovor (Pozojević-Trivanović, 1984: 189). Bitno je polaziti od dobrih segmenata te pohvaliti svaki pravilan izgovor kako bi polaznik usvojio upravo taj dobar izgovor i kako bi dobio motivaciju za nastavak rada. Karakteristično je to što je u verbotonalnoj metodi forma bitnija od sadržaja, odnosno učenje pojedinih glasova ostvaruje se učenjem kroz cjelinu. Također, u korekciji treba početi od optimalnih uvjeta pa postupno se kretati prema sve manje optimalnim uvjetima (Mildner, 1999: 16).

Potrebno je napraviti materijal koji će paziti na sve bitne segmente u korekciji prema principima verbotonalne metode. Vrlo važnu ulogu imaju intonacija i ritam, vrijeme, pokret,

afektivna situacija (Vuletić, 1980: 68). Kako bi se napravio dobar materijal, treba poznavati karakteristike glasa koji se ispravlja. Važno je znati koji glasovi su visoki, koji su napeti i sukladno s tim raditi materijal za korekciju. Treba poznavati uvjete korekcije prije izrade materijala. To je pet glavnih elemenata: glasovno okruženje, mjesto u riječi i rečenici, intonacija, napetost te pokret i položaj tijela (Dobrić i Bićanić, 2013: 305). Poznavajući koji su glasovi visoki ili napeti, može se stvoriti glasovno okruženje potrebno za poboljšanje određenog glasa. Mjesto u riječi i rečenici je važno zbog napetosti. Ako trebamo povećati napetost nekog glasa, taj glas će se stavljati na početku riječi i rečenice. Bitnu ulogu ima i intonacija – ako želimo manju napetost, koristit će se izjavne rečenice, odnosno silazna intonacija. Napetost se odnosi na to kako izgovaramo određeni glas – više ili manje napeto. Pokret i položaj tijela vrlo utječu na napetost, te pomažu u korekciji. Tu treba poznavati mjesto, način tvorbe, visinu i napetost glasa te prema tome osmisлити potreban pokret.

Ono što je svojstveno fonetskoj korekciji izgovora po verbotonalnoj metodi je korištenje elektroakustičkih aparata SUVAG u akustički kanal. SUVAG aparat sastoji se od niza filtara koji omogućuju filtriranje govornog signala tako da osoba čuje karakteristike izgovora jezika koji uči (Horga, 2014: 127). Filtriranjem se prigušuju dijelovi koji su redundantni, a ističe se karakteristični dio glasa, riječi ili rečenice (Pozojević-Trivanović, 1984: 192). Upravo se tu koriste optimalne glasova, odnosno optimalno frekvencijsko područje određenog glasa. To područje je obično širina jedne oktave i određuje se psihoakustičkim kriterijima, rastavljajući zvučni spektar nekog glasa na niz područja frekvencija u kojem je razumljivost tog glasa najbolja (Desnica-Žerjavić, 2006: 86).

Prije nego što se započne s fonetskom korekcijom potrebno je proučiti fonetske sustave materinskog i stranog jezika. Percepcija stranog jezika se oslanja na definiranu strukturu, a to je ustaljeni, automatizirani sustav materinskog jezika i zbog toga greške nisu kaotične, nego su pravilne (Škarić, 1967: 33). Te greške upravo tvore poseban sustav koji se u verbotonalnoj metodi naziva sustav grešaka.

4.2. Sustav grešaka

Greške koje su prisutne kod učenja stranog jezika, nisu pojedinačne i nesustavne, nego su one strogo definirani sustav (Vuletić, 1980: 62). Sustav grešaka u učenju stranog jezika, odnosno sustav zamjena, događa se zbog toga što različito čujemo. Glasove stranog jezika slušamo prema navici slušanja materinskog jezika. Osoba posjeduje kognitivni mehanizam interlingvalne identifikacije, što znači da osoba glasove koje su slični glasovima materinskog jezika, upravo čuje tako (Desnica-Žerjavić, 2006: 43). Zato može biti posebno teško usvajanje

onih glasova koji su slični materinskom jeziku. U tom slučaju treba vježbati kako bi osoba percipirala razliku koja može biti mala, pa je potrebno i puno vremena da to osvijesti. Kako bi se ovladalo izgovorom stranog jezika, potrebno je savladati slušne i motoričke mehanizme tog govora (Pozojević-Trivanović, 1984: 147).

Učenje stranog jezika, pa tako i samog izgovora, uvelike ovisi o dobi u kojoj se uči jezik. Djeca će imati manji broj sistemskih pogrešaka i prije će usvojiti pravilan izgovor, nego odrasli. Upravo zato se kod odraslih javlja definiran sustav grešaka. Odrasla osoba je stvorila slušnu i motoričku naviku, koja omogućuje brže i efikasnije slušanje sa što manje aktivnom pažnjom (Pozojević-Trivanović, 1984: 182). Kod djece se fonološki sustav materinskog jezika nije u potpunosti razvio niti ustalio, dok je kod odraslih fonološki sustav materinskog jezika razvijen i automatiziran (Vuletić, 1968: 2). To je mehanizam koji je potreban i koristan u materinskom jeziku, ali upravo taj mehanizam stvara probleme kod učenja stranog jezika (Desnica Žerjavić, 2006: 43).

Sustav grešaka određuje se prema usporedbi fonetskih sustava materinskog i stranog jezika. Tada možemo odrediti koje su moguće greške u izgovoru i na taj način osmisliti i sam pristup korekciji s obzirom na grešku koja se ispravlja.

5. STRUKTURALNOGLOBALNA AUDIOVIZUALNA METODA (SGAV)

Strukturalnoglobalna audiovizualna (SGAV) ili audiovizualna globalnostrukturalna (AVGS) metoda je učenja stranog jezika koju su utemeljili Petar Guberina i Paul Rivenc 1954. godine. Koriste se oba naziva, a u nastavku rada koristit će se kratica SGAV. Prvi tečaj izrađen prema SGAV metodi je tečaj francuskog jezika pod nazivom *Voix et images de France* (Prebeg-Vilke, 1977: 129). Tečaj se prvo izvodio u Saint-Cloudu i na Fonetskom institutu u Zagrebu. Metoda pridaje posebnu pažnju govornom jeziku. Polazi se od činjenice da jezik kao i ljudski mozak djeluju u strukturama. Samo slušanje nije dovoljno kako bi postigao tečan govor stranog jezika. Isto tako, ako se istodobno jezik prevodi to također neće omogućiti dobro usvajanje jezika (Guberina, 2010: 114). S obzirom da čovjek djeluje kao struktura, potrebno je primjenjivati metode koje uključuju više osjetila odjednom.

Metodom treba smišljeno i postupno unositi dijelove stranog jezika u učenika zaobilazeći njegovu svijest u organizaciji tog novog jezika (Škarić, 1971: 33). Metodologija koja koristi auditivna i vizualna sredstva mora biti posebno strukturirana. Potrebno je na više osjetilnih struktura djelovati kako bi se psihološkom stimulacijom i pripremom omogućilo usvajanje stranog jezika (Guberina, 2010: 127). Audiovizualna sredstva stvaraju učinkovite strukture u emisiji (slušanje i gledanje) i u percepciji i reprodukciji (ispravno slušanje i izgovor) (Guberina, 2010: 127).

Kako sam naziv metode govori, SGAV metoda u svojim metodološkim postupcima koristi audiovizualna sredstva koja pomažu u usvajanju jezika. Mogu se koristiti različiti crteži, slike, dijafilm, nekada se koristio magnetofon, a danas se mogu koristiti i suvremeniji načini reproduciranja slike i zvuka. Kod SGAV-a slika je u uskoj vezi s pratećim zvukom i to je polazište razumijevanja na početnom stupnju učenja stranog jezika. Na početku je cilj da učenik shvati funkciju određenog izričaja u situaciji, a ne njegovo doslovno značenje, kako bi ga moglo koristiti u drugim sličnim situacijama (Pavelin, 1995: 82). Naziv metode nosi pojam *strukturalnoglobalno* što ju ipak razlikuje od ostalih audiovizualnih metoda, a sam pojam je Guberina detaljnije objasnio. *Strukturalnoglobalno* je izvedenica od riječi *struktura* i *globalno*. Glavna ideja SGAV teorije je poimanje strukture. Govori se o djelovanju mozga u strukturama u usvajanju stranog jezika, a isto tako i o govornom jeziku koji je struktura u svojim pojavnostima (Guberina, 2010: 241).

Kod usvajanja stranog jezika, osoba s lakoćom usvaja leksik, ali kada je u pitanju fonetika novog jezika, onda tu nastaju poteškoće. To je na neki način obrambeni mehanizam od usvajanja novog jezika jer taj proces nije potpuno prirodan čovjeku. Kako bi se savladala i

fonetika stranog jezika potrebno je u metodi sljedeće: „1. ubacivanje velike pragmatičke (afektivne) informacije u tekst-model. Ta afektivna informacija može poslužiti kao motivacija i redundancija jezičnoj informaciji tamo gdje je ona u procesu učenja najinformativnija (tj. u ritmu, fonetici, gramatici i najfrekventnijim riječima); 2. korištenjem općih svojstava ljudskog organizma, njegove sposobnosti da govori, da fonira i da se ritmički ponaša; 3. vježbom, tj. dirigiranim ponavljanjem kraćih uzoraka teksta do te mjere da se svi njegovi odnosi prihvate.“ (Škarić, 1971: 33). Upravo primjenjujući te principe, SGAV pridaje važnost na govornom jeziku i fonetici. Potrebno je poticati učenje jezika na svim razinama jezika, a posebno naglasak staviti na govorni jezik jer je komunikacija osnovna funkcija čovjeka. Iz toga razloga izgovor u ovoj metodi dobiva na važnosti. Glavna uloga se pridaje slušanju, posebno za usvajanje pravilnog izgovora (Defterdarević-Muradbegović, 1999: 5). Različiti jezici u dodiru stvaraju nove strukture te je to razlog slušanja stranog jezika prema principima slušanja materinskog jezika što rezultira odstupanjem u izgovoru stranog jezika, a to se naziva *sustav grešaka* (Horga, 2014: 125). Zato se u SGAV metodi koristi verbotonalna metoda korekcije izgovora. Usvajanje izgovora je složen proces u kojem se ne radi samo o usvajanju znanja nego i o stjecanju motoričkih i perceptivnih vještina (Defterdarević-Muradbegović, 1999: 5).

SGAV metoda se primjenjuje u nastavi stranog jezika radi brzog slušanja i razumijevanja jezika. Upravo se iz tog razloga mora paziti na sve činitelje koji su prisutni u tim procesima kako bi se konačno dobila dobra percepcija i reprodukcija govora. Temeljni činitelji u procesu usvajanja stranog jezika su intonacija, govorni jezik, društvene i afektivne motivacije (Guberina, 2010: 113). U nastavi se koristi govorni jezik i njime se izražavaju prirodne situacije u kojima se čovjek može naći. Na taj način osoba bolje usvaja sadržaj jer se demonstriraju situacije koje su poznate i bliske osobama koje uče jezik te se iz same situacije može pretpostaviti u kojem smjeru ide komunikacija. Upravo zato se u tečaju koristi govorni jezik jer je on temelj svakog jezika. Cilj je da na osnovi globalnih situacija prikazane zvukom i slikom realizira se osnovna jezična struktura koja će omogućiti učeniku da demonstrira svoju razvijenu govornu sposobnost (Pozojević-Trivanović, 1984: 180-181). U ovoj metodi se ne rabi pisani jezik dok se ne savlada govorni jezik. Tek kada je savladan govorni jezik može se prijeći na pisani jezik. Učenje pisanja na taj način se pokazalo vrlo učinkovitim. Potrebno je najprije usvojiti akustičku cjelinu jezika, a ne prevoditi prije toga jer se time razara struktura. SGAV preko različitih postupaka izgrađuje strukturu jezika preko govora te tako potiče laku, brzu i cjelovitu gradnju sintakse, gramatike, pisanja i sl. (Šimunović, 1971: 63). U poučavanju jezika treba se držati globalnih i strukturalnih načela u svim fazama nastave.

Nastava se sastoji od tri faze: „skeča“, gramatičkih struktura i fonetskih vježbi ili gramatike u slikama. U tim se fazama odvija učenje značenja, učenje gramatike i učenje izgovora (Guberina, 2010: 114). Učenje pisanja je faza na koju se prelazi tek kada su ostale razine dobro usvojene. U nastavku ćemo objasniti pojedine faze nastave prema SGAV metodi i objasniti u kojoj fazi se odvija učenje značenja, gramatike i izgovora.

5.1. „Skeč“

Prvi dio svakog sata je „skeč“ čija je funkcija učenje značenja. Skeč prikazuje svakodnevnu situaciju i u toj fazi se uči značenje pojmova. Skeč se može prikazati raznim pomagalicama, ali jedino je bitno da posjeduje dvije stavke: slikovni predložak i tekst (auditivni signal). Svaka rečenica je objašnjena nizom slika koje prikazuju neku situaciju. Uz te slike ide i auditivni signal, odnosno snimljen razgovor. Na taj način se najlakše povezuje značenje određenih pojmova. Za brzo usvajanje značenja bitno je dati konkretnu stvarnost te se ovdje koriste slike kako bi se za početak shvatio kontekst, a zatim se i daje zvučni signal koji se onda povezuje s kontekstom i na taj način se stvara veza između predmeta i značenja. Koristi se isključivo strani jezik jer je upravo cilj da se bez prevođenja dođe do samog značenja. Iako je učeniku nepoznat zvučni signal, pomoću vizualnog predloška dolazi do značenja (Guberina, 2010: 115).

5.2. Gramatičke strukture

Druga faza nastavnog sata su gramatičke strukture. U ovoj se fazi koriste riječi iz prve faze i ne uvode se nove, nego samo one koje su usvojene na trenutnom satu i u prethodnim lekcijama. Dakle, bitna je upotreba već usvojenog leksika kako bi se pažnja usmjerila na uvježbavanje gramatičkih struktura. One dolaze spontano iz dijaloga te ih se transferira u drugim već poznatim situacijama. Koristeći dijalog i jednostavne uobičajene izraze gramatika se spontano usvaja. Važno je nadograđivati već naučeno kroz jednostavne oblike rečenica. Takav strukturalni način učenja gramatike pomaže u razumijevanju i tečnom govorenju stranog jezika (Guberina, 2010: 118).

5.3. Fonetske vježbe ili gramatika u sličicama

Treća faza sata je učenje izgovora. Učenje izgovora može se raditi na dva načina. Jedan način je koristeći posebne vježbe za izgovor, a drugi način je kroz tzv. gramatiku u slikama. Gramatika u slikama se sastoji od niza sličica koje predstavljaju neku manju situaciju koja se može lako zamijeniti drugim situacijama. Predočeni su mali segmenti bez usko

određene situacije, upravo iz razloga da se te strukture mogu primijeniti u različitim svakodnevnim situacijama. Tu se naglašava važnost intonacije, ritma i pauze, što je vrlo bitno kod samog izgovora. Zapravo se u svakoj fazi nastave pazi na pravilan izgovor, ali neki tečajevi mogu imati posebne fonetske vježbe. Cilj ovih vježbi je osposobiti učenika da dobro čuje i dobro izgovara strani jezik koji uči jer se tako potiče da sa sigurnošću koristi u svakodnevnoj komunikaciji usvojene riječi (Guberina, 2010: 119).

6. VERBOTONALNA METODA U POUČAVANJU POLJSKOG JEZIKA

U nastavku rada pokazat će se sama primjena verbotonalne metode u poučavanju stranog jezika i to na primjeru učenja poljskog jezika kod govornika hrvatskog jezika. Kao što je već spomenuto, verbotonalna metoda se u poučavanju stranog jezika koristi kako bi se pravilno usvojio izgovor stranog jezika. Izgovor je vrlo važan segment jezika kojemu se često u samoj nastavi stranih jezika ne daje dovoljno pozornosti. Iznimno je bitan za stjecanje komunikacijske kompetencije osoba koje uče strani jezik kako bi mogle primjenjivati stečeno znanje. Dobro savladan izgovor daje učeniku mogućnost da se dobro osjeća kada koristi strani jezik jer se učenici često brinu zvuče li izvornom govorniku smiješno i hoće li se moći sporazumjeti. Činjenica je da se uz loš izgovor može donekle sporazumjeti, ali komunikacija je tada otežana, tako da treba njegovati dobar izgovor kako bi komunikacija bila što uspješnija.

SGAV metoda učenja stranog jezika je upravo metoda koja koristi principe verbotonalne metode. Prije samog prikaza učenja poljskog jezika po SGAV metodi, potrebno je prvo upoznati se s jezicima koji sudjeluju u procesu učenja stranog jezika. Na samome početku primjene verbotonalne metode, najprije će se proučiti jezični sustav materinskog i stranog jezika. Slijedi prikaz fonetskog sustava materinskog jezika, u ovom slučaju hrvatskog, zatim poljskog jezika te će se na kraju napraviti usporedba oba jezika.

6.1. Hrvatski jezik

Hrvatski jezik pripada skupini južnoslavenskih jezika, uz slovenski, srpski, bugarski i makedonski. Hrvatski jezik je službeni jezik u Republici Hrvatskoj, a njime govore i Hrvati u Bosni i Hercegovini, Srbiji, Sloveniji, Mađarskoj, Austriji (Gradišće), Italiji (Molise) te ostali iseljenici u Europi, Sjevernoj i Južnoj Americi i Australiji (Rehder, 2011: 251). Službeno pismo je latinica. Sastoji se od tri narječja: štokavski, kajkavski i čakavski. Hrvatski standard se temelji na novoštokavkom ijekavskom govoru (Landau i sur., 1999: 66).

6.1.1. Konsonantski sustav hrvatskog jezika

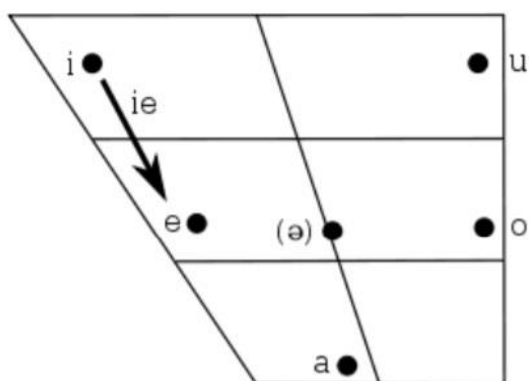
Hrvatski jezik sastoji se od 25 konsonanata prikazanih u tablici 1. Česti su alofoni koji su rezultat regresivne asimilacije (Rehder, 2011: 254). Tako npr. u hrvatskom jeziku nailazimo na sljedeće alofone: /v/- grof bi /gro**v**bi/, /dz/- otac bi /ota**d**zbi/, /ɣ/- ovih bi /ovi**ɣ**bi/, /ɕ/- lišće /li**ɕ**tsee/, /z/- muž će /mu**z**tsee/, /ŋ/- banka /ba**ŋ**ka/.

Tablica 1. Konsonantski sustav hrvatskog jezika (prema Landau i sur., 1999)

| | bilabijal | labiodental | dental | alveolar | postalveolar | palatal | velar |
|-----------------------|-----------|-------------|--------|----------|--------------|---------|-------|
| okluziv | p b | | t d | | | | k g |
| afrikata | | | ts | | tʃ dʒ | tɕ dʑ | |
| nazal | m | | | n | | ɲ | |
| frikativ | | f | s z | | ʃ ʒ | | x |
| vibrant | | | | r | | | |
| aproksimant | | v | | | | j | |
| lateralni aproksimant | | | | l | | ʎ | |

6.1.2. Vokalski sustav hrvatskog jezika

Vokalski sustav hrvatskog jezika sastoji se od 5 monofonških vokala /i/, /e/, /a/, /o/ i /u/. Mogu biti dugi ili kratki. Postoji i diftong /ie/ koji je uvijek dugi. U hrvatskom jeziku prisutan je neutralni /ə/ koji nije fonem. Slika 1 prikazuje položaj vokala u hrvatskom jeziku.



Slika 1. Vokalski sustav hrvatskog jezika (prema Landau i sur., 1999)

6. 2. Poljski jezik

Poljski jezik je treći je po broju govornika slavenski jezik, nakon ruskog i ukrajinskog. Pripada zapadnoj jezičnoj grani te je glavni predstavnik lehitske podskupine kojoj pripadaju kašupski i izumrli polapski i pomorskoslavenski dijalekt (Birnbbaum i Molas, 2011: 147). Službeni je jezik Republike Poljske. Osim u Poljskoj, poljskim jezikom govore manjine u Sjevernoj Americi, Južnoj Americi, Zapadnoj Europi, na području bivšeg Sovjetskog saveza, u Češkoj itd. Koriste se latiničnim grafijskim sustavom.

6.2.1. Konsonantski sustav poljskog jezika

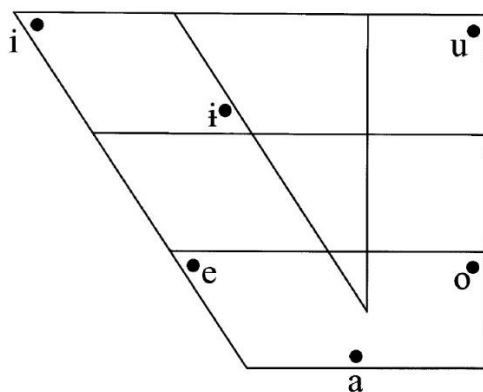
Konsonantski sustav poljskog jezika sadrži 31 konsonant koji su navedeni u tablici 2. Uz ove navede konsonante, poljski jezik ima još i palatalizirane sljedeće glasove: /pʲ/, /bʲ/, /mʲ/, /fʲ/, /vʲ/. Upravo pored nepalataliziranih inačica ovih glasova ne može stajati fonem /j/, nego dolazi fonem /i/ pa se na taj način palatalizira izgovor. Na kraju riječi, zvučni glasovi se obezvučuju, npr. *wiedz* /vʲets/. U sredini riječi se provodi regresivna asimilacija, npr. *babka* /bapka/. Kod glasova /ʒ/ i /v/ koji se nalaze poslije bezvučnih glasova, događa se progresivna asimilacija, npr. *przy* /pʲʒ/, *kwiat* /kfʲat/.

Tablica 2. Konsonantski sustav poljskog jezika (prema Jassem, 2003)

| | bilabijal | labiodental | dental | alveolar | alveopalatal | palatal | velar |
|-------------|-----------|-------------|--------|----------|--------------|---------|-------|
| okluziv | p b | | t d | | | c ɟ | k g |
| frikativ | | f v | s z | ʃ ʒ | ɕ ʑ | | x |
| afrikata | | | ts dz | tʃ dʒ | tɕ dʑ | | |
| nazal | m | | n | | ɲ | | ŋ |
| lateral | | | l | | | | |
| vibrant | | | | r | | | |
| | | | | | | | |
| | prednji | | | staržnji | | | |
| aproksimant | j | | | w | | | |

6.2.2. Vokalski sustav poljskog jezika

Vokalski sustav sastoji se od šest vokala. To su /i/, /i̯/, /e/, /a/, /o/ i /u/. Slijed vokala *au* i *eu* se u domaćim riječima izgovara dvosložno (*nauka* 'znanost'), dok kod posuđenica se izgovara jednosložno (*auto* 'auto'). Svi vokali u poljskom jeziku su kratki (Birnbbaum i Molas, 2011: 150). Slika 2 prikazuje položaj vokala u poljskom jeziku.



Slika 2. Vokalski sustav poljskog jezika (prema Jassem, 2003)

6.3. Usporedba poljskog i hrvatskog jezika

6.3.1. Usporedba konsonantskih sustava

U tablici 3 nalazi se usporedni pregled glasova hrvatskog i poljskog jezika.

Tablica 3. Konsonantska tablica s glasovima hrvatskog i poljskog jezika (izrada autorice)

| | bilabijal | labiodental | dental | alveolar | postalveolar | alveopalatal | palatal | velar |
|-----------------------|-----------|-------------|--------|----------|--------------|--------------|---------|-------|
| okluziv | p b | | t d | | | | c ɟ | k g |
| frikativ | | f v | s z | ʃ ʒ | ʃ ʒ | ɕ ʑ | | x |
| afrikata | | | ts dz | tʃ dʒ | tʃ dʒ | tɕ dʑ | tɕ dʑ | |
| nazal | m | | n | n | | ɲ | ɲ | ŋ |
| lateral | | | l | | | | | |
| vibrant | | | | r | | | | |
| aproksimant | | ʋ | | | | | j | |
| lateralni aproksimant | | | | l | | | ɭ | |
| | prednji | | | | staržnji | | | |
| aproksimant | j | | | | w | | | |

Konsonantska tablica s glasovima poljskog i hrvatskog jezika je napravljena usporedbom tablice 1 i tablice 2. Navedeni su svi glasovi koji se javljaju u oba jezicima. Crnom bojom su navedeni oni glasovi koji su prema mjestu i načinu tvorbe jednaki u oba jezika. Plavom bojom su označeni glasovi koji se javljaju u hrvatskom jeziku, a u poljskom jeziku ih ili nema kao takvih ili se razlikuju po načinu ili mjestu tvorbe. Crvenom bojom su označeni glasovi poljskog jezika koji se od hrvatskih razlikuju po mjestu ili načinu tvorbe ili ih nema u hrvatskom sustavu. Upravo su ti glasovi oni koji se mogu očekivati kao potencijalne greške hrvatskih govornika koji uče poljski jezik.

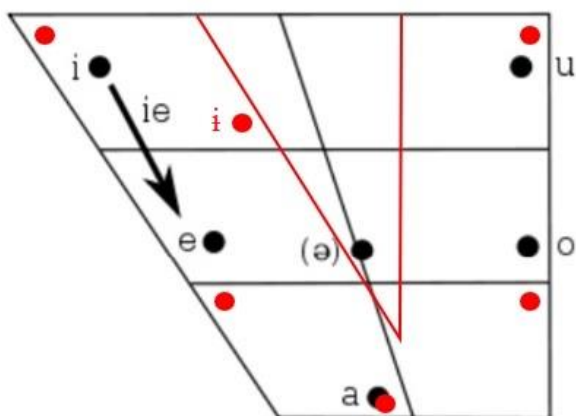
Po načinu izgovora učenici koji uče poljski imat će problema s labiodentalnim frikativom /v/ dok je u hrvatskom jeziku labiodentalni aproksimant /ʋ/. Vidljivo je kako su razlike veće kada se radi o mjestu izgovora. Dok su u hrvatskom frikativi /f/ i /ʒ/ i afrikate /tʃ/ i /dʒ/ postalveolarni glasovi, u poljskom jeziku su alveolarni. Također, izgovor afrikata /tɕ/ i /dʑ/ je pomaknut – dok su u hrvatskom palatalni glasovi, u poljskom su alveopalatalni. Kod nazala u hrvatskom glas /n/ je alveolarni, a u poljskom dentalni, dok je glas /ɲ/ palatalni, a u poljskom alveopalatalni. Glas /l/ je u hrvatskom alveolarni, dok je u poljskom dentalni.

S obzirom da se glasovi u hrvatskom i poljskom jeziku ne razlikuju puno, nego većina malo po mjestu artikulacije, može se očekivati kako će upravo te slične glasove osobe koje uče poljski jezik najčešće izgovarati onako kako su ih usvojili na svom materinskom jeziku.

Upravo su te greške često teže za ispravljanje, nego kada osoba mora usvojiti potpuno novi glas koji nema inačicu u materinskom jeziku.

6.3.2 Usporedba vokalskih sustava

Na slici 3 nalazi se usporedni prikaz vokala poljskog i hrvatskog jezika.



Slika 3. Vokalski trapez s vokalima hrvatskog i poljskog jezika (izrada autorice)

Vokalski trapez je napravljen na temelju usporedbe slike 1 i slike 2. Crnom bojom su označeni položaj vokala u hrvatskom jeziku, a crvenom bojom položaj vokala u poljskom jeziku. Ono što je na prvi pogled vidljivo iz samog prikaza je da u hrvatskom jeziku ne postoji vokal /i/, dok u poljskom jeziku nema neutralnog vokala /ə/ i diftong /ie/. Ostali vokali se razlikuju prema mjestu. Vokal /i/ u poljskom jeziku je zatvoreniji i više prednji, nego u hrvatskom, dok je vokal /e/ otvoreniji, ali isto više prednji, nego u hrvatskom. Vokal /a/ je vrlo sličan u oba jezika, ali poljski /a/ je malo više stražnji i otvoreniji u odnosu na hrvatski. Vokal /o/ je u poljskom jeziku otvoreniji, nego u hrvatskom. Poljski /u/ je zatvoreniji i više stražnji, u odnosu na hrvatski.

6.4. Odabir grešaka i njihova korekcija

Greške koje će se u tečaju po SGAV metodi ispravljati su izgovor glasova /ʃ/ i /ʒ/. Ovo su upravo istovjetne greške te se ispravljanjem jedne, može očekivati i bolji izgovor drugih glasova. Ovi glasovi se u poljskom i hrvatskom jeziku razlikuju po mjestu izgovora. U poljskom su glasovi /ʃ/ i /ʒ/ alveolarni, dok su u hrvatskom jeziku postalveolarni. S obzirom da je riječ o bliskim inačicama glasova, može se pretpostaviti kako će govorniku biti teže

percipirati tu razliku pa je zato potrebno razvijati slušanje u tom smjeru kako bi se moglo razlikovati.

S obzirom da se radi o glasovima koji su jednaki po načinu tvorbe, ovdje treba mijenjati mjesto izgovora. Poljski frikativi /f/ i /ʒ/ su više prednji, nego hrvatski /f/ i /ʒ/. Zato će za korekciju izgovora tih glasova biti potrebno okružiti ih glasovima koji su prednji, a to će biti vokali /i/ i /e/ te bilabijalni, labiodentalni i dentalni glasovi. U poljskom jeziku vokal /i/ ne može se pojaviti nakon alveolarnih frikativa, nego se pojavljuje vokal /i/. To su optimalni glasovi koji će olakšati pravilan izgovor. Materijal treba sadržavati optimalne, manje optimalne i neoptimalne rečenice i riječi jer je cilj korekcije da se glas usvoji i u neoptimalnim pozicijama, ali prvo treba početi s onim što je optimalno. Pokret koji će pomoći u izgovoru je sljedeći: osoba rukom ide prema naprijed kao da nešto gura od sebe. Tim pokretom se želi postići više prednji izgovor. Na samome početku se vježbaju ritam i intonacija poljskog jezika, a u tečaju će se koristiti rečenice iz lekcija kao npr. iz lekcije 1: *Moja rodzina jest tutaj. Ojciec otworzył restaurację. Czy masz czas na kawę?* Ili iz lekcije 2: *Ojciec jest w sklepie. Mam na imię Małgorzata. Gdzie jest ojciec?* U korekciji po verbotonalnoj metodi se uvijek započinje rečenicama, zatim se vježbaju riječi te se korekcija završava rečenicama. Tablice 4 i 5 prikazuju primjere dijela materijala za korekciju glasova /f/ i /ʒ/. Rečenice i riječi su poredane od optimalnih prema manje optimalnim, sve do neoptimalnih.

Tablica 4. Primjer materijala za korekciju glasa /f/

| REČENICE | | |
|--------------------|------------------------|-------------------|
| OPTIMALNE | | NEOPTIMALNE |
| Szpital jest tutaj | Te pszenice rosna. | Tam jest szpital. |
| Szef jest dobry. | On pisze list. | Ona mówi szeptem. |
| Pisze list. | Ten kaszel jest suchy. | Tam panuje cisza. |
| Grosz jest mały. | Czy masz samochód? | Co ty robisz? |
| RIJEČI | | |
| OPTIMALNE | | NEOPTIMALNE |
| szpital | pisze | lepisz |
| pszenny | lepszy | klawisz |
| pszenica | Hiszpan | robisz |
| szept | reszta | chcesz |

| | | |
|--------|---------|--------|
| szef | cisza | masz |
| szpada | kaszel | grosz |
| sztab | kasza | ratusz |
| szafa | koszula | arkusz |

Tablica 5. Primjer materijala za korekciju glasa /ʒ/

| REČENICE | | |
|---------------------|--------------------------|---------------------|
| OPTIMALNE | | NEOPTIMALNE |
| Brzeg jest mały. | Ta rzepa jest wielka. | Boli mnie brzuch. |
| Orzech jest twardy. | To morze jest piękne. | Stolicą jest Rzym. |
| Stożek to bryła. | Jestem w pobliżu miasta. | Co jest oburzenie? |
| Już nie mogę. | Ten stolarz pracuje. | Co zabrać w podróż. |
| RIJEČI | | |
| OPTIMALNE | | NEOPTIMALNE |
| brzytwa | orzech | poblize |
| brzeg | pierze | wiežo |
| brzask | marzec | ależ |
| brzuch | porzeczka | stolarz |
| rzepa | beżowy | bagaż |
| żeby | morze | już |
| żyto | stożek | kurz |
| Rzym | oburzenie | podróż |

7. METODIKA KRATKOG TEČAJA POLJSKOG JEZIKA NA POČETNOM STUPNJU UČENJA PO SGAV METODI

Na samom početku treba navesti jednu napomenu vezanu uz sam tečaj. Tečaj po SGAV metodi izgleda tako da je svaka lekcija objašnjena uz niz crteža koji prikazuju točnu situaciju u kojoj se dijalog odvija. S obzirom da je za ilustraciju tečaja potreban čitav tim ljudi koji se time bavi, u ovom diplomskom radu bit će samo primjer dijaloga koji neće biti popraćen crtežima. Tamo gdje se iz samog dijaloga ne može zaključiti određeni kontekst, bit će verbaliziran i na taj način će se zamijeniti crtež. U sljedećem odlomcima prikazat ćemo samu metodiku izvođenja nastave. Metodika opisuje točno korake po SGAV metodi uključujući i niz crteža prikazanih u svakoj vježbi, koji će se ovdje trenutno izostaviti zbog opsega rada i kompleksnosti samog posla ilustracije. Kratki tečaj poljskog jezika namijenjen je studentima i ostalima koji imaju volju i želju za učenjem novog jezika. Tečaj je napravljen tako da se od polaznika ne očekuje da imaju predznanje poljskog jezika.

Tečaj se sastoji od pet lekcija koje donose vokabular iz svakodnevnih situacija. Bilo je važno imati na umu pravilo o poznatosti i informativnosti te su prema tome i oblikovane teme. Prva lekcija govori o susretu prijateljica na ulici te se prikazuje jedan neformalni razgovor. U drugoj lekciji prikazuje se posjet prijateljici i upoznavanje te je tu naglasak na predstavljanju i oslovljavanju. Treća lekcija obrađuje jutro u kući jedne obitelji pa se tu obrađuju prostorije u kući, doba dana te jela vezana uz doručak, ručak i večeru. U četvrtoj lekciji obrađuje se tema trgovine. Ovdje se uči o namirnicama te snalaženju u prostoru, odnosno gdje se što nalazi. Proširuje se vokabular o hrani te se obrađuje korištenje recepta. Zadnja lekcija je *U restoranu* u kojoj se također obrađuje vokabular vezan uz hranu, ali i uvježbava oslovljavanje, pozdravi i sl. U cijelom tečaju koriste se riječi koje su prisutne u svakodnevnom životu. Korištenjem poznatih situacija i riječi radi se temelj za uspješno svladavanje stranog jezika. Vrlo je važno krenuti polako sa stranim jezikom, na način da se vokabular i riječi uvode postupno. Na početku se počinje s manjim brojem riječi, a kasnije se kroz lekcije dodaje i nadograđuje vokabular. Važno je kroz lekcije ponavljati prethodno naučeno gradivo. Vokabular koji se uči obuhvaća različite domene, ali je dan u okviru stvarne situacije i uči se postupno.

Fonetska korekcija izgovora se radi prema napravljenom materijalu za odabrane greške. U ovom tečaju izabrane greške koje će se ispravljati su izgovor glasova /f/ i /z/. U tablicama 4 i 5 naveden je dio materijala koji prikazuje primjer kako organizirati i napraviti cijeli materijal potreban za korekciju. U ovom tečaju koristit će se primjer materijala prikazanih u tablicama.

7.1. Lekcija 1: Spotkanie

Alicja: Cześć, Joanno!

Joanna: Oh! Cześć Alicjo! Jesteś w Krakowie?

Alicja: Tak, studiuję tutaj. A ty?

Joanna: Ja pracuję w restauracji. Jestem kelnerką.

A: Co słychać?

J: Dziękuję, wszystko dobrze. A u ciebie?

A: Nic nowego. Dziękuję.

J: Jesteś sama w Krakowie?

A: Tak. Moja rodzina jest w Warszawie.

J: Moja rodzina jest tutaj. Ojciec otworzył restaurację.

A: Czy masz czas na kawę?

J: Tak, oczywiście. Możemy iść do mnie.

A: Możemy, świetnie.

Studentka Alicja i jej przyjaciółka Joanna idą do domu.

NASTAVNI SAT: 1.

1. Cilj: razvijati slušanje na stranom jeziku, naučiti leksik, naučiti glagol *być*, vježbanje izgovora glasa /j/
2. Tip sata: obrada
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: demonstracija, objašnjavanje, razgovor
5. Nastavna pomagala i sredstva: radni materijal s crtežima, prijenosno računalo, projektor
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Učenici promatraju materijal sa crtežima na kojem je prikazan dijalog između dvije djevojke kako bi sami pokušali otkriti kontekst. Nakon toga nastavnik projicira PowerPoint prezentaciju na kojoj je zvučni zapis dijaloga popraćen crtežima s materijala koji su prethodno proučili. Projicira dva puta. (5 min)

Središnji dio:

Slijedi grupno ponavljanje dijaloga. Nastavnik reproducira dio po dio dijaloga i zahtijeva od učenika da samo mumljajući ponove intonaciju rečenice. Nastavnik demonstrira na samom početku, a kasnije učenici sami nakon slušanja, ponove rečenicu mumljajući. Nakon toga,

slijedi verbalno ponavljanje dijaloga. Sluša se dio po dio dijaloga te učenici ponavljaju. Nastavnik ovdje korigira ako čuje da su učenici nešto krivo izgovorili, tada ponovi još jednom. Poslije grupnog ponavljanja slijedi individualno ponavljanje. Govori rečenicu po rečenicu te učenik za njim ponavlja i tako prođu cijeli dijalog. Individualno ponavljanje rade svi učenici. Ovdje se mora paziti da učenik ponovi odgovarajuću intonaciju. Ako izgovori nepravilno, onda nastavnik ponovi rečenicu mumljajući uz lagani pokret rukom (nalik valu), koji prati samu intonaciju rečenice. Cilj je višestrukim ponavljanjem usvojiti riječi, fraze i njihovo značenje iz konteksta (*cześć, wszystko dobrze, nic nowego, rodzina...*), usvojiti naglaske i intonaciju jezika te spontano usvojiti i gramatičke strukture koje se pojavljuju u dijalogu, kao npr. korištenje glagola biti (*być - jestem, jesteś, jest*). Drugi dio središnjeg djela se posvećuje samome izgovoru. U ovom slučaju, izgovoru glasa /ʃ/. Nastavnik objasni učenicima da će sada ponavljati samo riječi. U ovom dijelu nije potrebno da učenici znaju značenje riječi, nego je napravljena lista riječi koja će se ponavljati u svrhu vježbanja pravilnog izgovora. Na ovom satu koristi se materijal za korekciju glasa /ʃ/, a u tablici 4 je prikazan primjer. Najprije započinje s grupnim ponavljanjem. Nastavnik izgovori jednu riječ, a cijela grupa ponovi. Tako napravi sa svim riječima s popisa. Kada se izgovaraju riječi, istovremeno se koristi pokret rukom, kao da se nešto gura od sebe. Nakon toga, slijedi individualno ponavljanje. Na prvom satu prolazi samo optimalne riječi s učenicima ako je potrebno svaku riječ može ponoviti nekoliko puta. Ovdje se može očekivati da će neki učenici lakše savladati izgovor, a neki malo teže. (30 min)

Završni dio:

U zadnjem dijelu sata, nastavnik govori nekoliko rečenica iz dijaloga, a učenici ponavljaju: *Ty jeseteś w Krakowie; Ja jestem w Krakowie; Moja rodzina jest w Warszawie*. Ovdje nastavnik može koristiti gestu za *ja*, *ty*, a za *moja rodzina* može pokazati crtež iz dijaloga koji pokazuje obitelj. Cilj je da učenici prepoznaju kako se gramatičke strukture koriste i mijenjaju. Zatim, nastavnik podijeli učenike u parove kako bi prezentirali naučeni dijalog. Svi učenici prezentiraju. Cilj je da učenici vježbaju i ponavljaju naučeno i samostalno primjenjuju znanje. (10 min)

NASTAVNI SAT: 2.

1. Cilj: naučiti leksik vezan uz izražavanje kako se osjećaju, primijeniti stečeno znanje te usvojiti glagol *być*, vježbanje izgovora glasa /ʃ/
2. Tip sata: ponavljanje

3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: slušanje, razgovor
5. Nastavna pomagala i sredstva: radni materijal s crtežima, prijenosno računalo, projektor
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Na samom početku nastavnik pozdravlja učenike i razgovara s njima te ih pita: *Co słychać?* Ovdje će učenik primijeniti znanje od prethodnog puta i reći će: *Dziękuję, wszystko dobrze.* Ovdje nastavnik može pitati: *Jak się czujecie? Dobrze czy źle? Czuję się dobrze. Jestem dobrze.* Ovdje nastavnik intonacijom, mimikom i gestama može objasniti da pita kako se osjećaju, kako su. Zatim može pitati par učenika: *jak się czujesz?* Kada dobije odgovor od učenika, nastavnik govori cijeloj grupi: *on czuje się dobrze, on jest dobrze.* Cilj je da se proširi i nadoveže vokabular na prethodni sat. Nakon toga, učenici slušaju dijalog od prethodnog sata bez popratnog materijala. Slušaju dva puta. (5 min)

Središnji dio:

Nakon uvodnog slušanja dijaloga, nastavnik govori nekoliko rečenica iz dijaloga, a učenici ponavljaju mumljajući. Zatim, ponavljaju verbalno cijeli dijalog. Nastavnik ovdje pazi na izgovor i intonaciju učenika. Nakon toga, učenici individualno ponavljaju dijalog. Nastavnik govori rečenicu po rečenicu, a učenik ponavlja. Ako je potrebno, nastavnik može koristiti pokret rukom kako bi učeniku olakšao savladavanje intonacije. Nakon toga slijedi korekcija izgovora /ʃ/. Nastavnik najprije govori riječi, a učenici grupno ponavljaju. Zatim, nastavnik radi korekciju sa svakim učenikom individualno. Nastavnik najprije započinje s optimalnim riječima kao što su *pszenny, pszenica, szpital.* Na ovom satu nastavnik može kod individualnog ponavljanja prijeći i na manje optimalne riječi kao što su *pisze, lepszy, Hiszpan* itd. Važno je da učenici primjenjuju pokret „guranja“ ruke od sebe jer omogućava da izgovor bude više prednji. Nakon korekcije, nastavnik daje učenicima vremena da prouče materijal s crtežima te probaju prepričati dijalog koji su slušali na samom početku. Nastavnik prvo zadaje svakom učeniku po jedan crtež da opiše. Tu se traži da vježbaju druge oblike glagola i sl. Nastavnik ovdje pomaže učenicima da ispravno formuliraju rečenicu npr. *Alicja studiuje. Joanna pracuje w restauracji.* Nakon toga, prozove nekoliko učenika te svakome zada po nekoliko crteža da opišu. Cilj je da učenici vježbaju i ponavljaju stečeno znanje. (30 min)

Završni dio:

U zadnjem dijelu sata, nastavnik zadaje učenicima da osmisle kratki razgovor koji se odvija na fakultetu. Učenici koriste riječi iz naučene lekcije, npr. *cześć, co słychać? Jak się czujesz?*

Ovdje nastavnik može pomoći s novim riječima koje učenici žele koristiti: *Imaš predavanje?* – *Czy masz zajęcia?*; *Imaš li vremena poslije za kavu?* – *Czy masz czas na kawę później?* *Możemo ići u kawiarnię.* – *Możemy pójść do kawiarni.* Cilj je da učenici primjene znanje u drugim situacijama i da se proširi vokabular. (10 min)

Gramatika:

być

- | | |
|----------------------|-------------------|
| 1. (ja) jestem | 1. (my) jesteśmy |
| 2. (ty) jesteś | 2. (wy) jesteście |
| 3. (on/ona/ono) jest | 3. (oni/one) są |

7.2. Lekcja 2: Wizyta

Joanna: Cześć, mamusiu. To moja przyjaciółka Alicja.

Alicja: Dzień dobry, pani! Jestem Alicja.

Małgorzata: Dzień dobry! Mam na imię Małgorzata. Miło mi.

Alicja: Bardzo mi miło.

M: Proszę wejść.

A: Dziękuję bardzo.

J: Gdzie jest ojciec?

M: Ojciec jest w sklepie.

J: Sam?

M: Nie, z bratem. Alicjo, co chcesz do picia?

A: Proszę kawę, dziękuję.

J: Ja też chcę kawę.

M: Mleko? Cukier?

A: Proszę i mleko i cukier.

J: Dla mnie tylko cukier.

NASTAVNI SAT: 3.

1. Cilj: naučiti se predstaviti, upoznati se s formom oslovljavanja iz poštovanja, naučiti leksik pića, vježbanje izgovora glasa /j/
2. Tip sata: obrada
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: demonstracija, objašnjavanje, razgovor

5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo, PowerPoint prezentacija, radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik podijeli učenicima materijal s crtežima i dijalogom. Na samom početku učenici prouče materijal. Nakon toga nastavnik projicira PowerPoint prezentaciju na kojoj je zvučni zapis dijaloga popraćen crtežima s materijala koji su prethodno proučili. Projicira dva puta. (2 min)

Središnji dio:

Nakon slušanja, nastavnik još jedanput čita dijalog uz objašnjavanje konteksta. U ovom dijelu nastavnik može gestama objasniti značenje. Npr. kod izraza *proszę wejść* nastavnik može otvoriti vrata i rukom pokazati kao da netko ulazi. Kada nastavnik pročita cijeli dijalog, slijedi grupno ponavljanje. Dijalog se reproducira dio po dio te se od učenika zahtijeva da mumljajući ponove rečenicu, pazeći na točnu intonaciju. Zatim slijedi verbalno ponavljanje dijaloga. Nastavnik reproducira rečenicu po rečenicu, a učenici ponavljaju. Ako nastavnik primijeti da su nešto krivo izgovorili, može ponoviti. Kada završi grupno ponavljanje prelazi se na individualno ponavljanje. Nastavnik sa svakim učenikom prolazi kroz dijalog. Kada učenik ne ponovi ispravno rečenicu i s odgovarajućom intonacijom, nastavnik ponovi rečenicu uz pokret ruke koja prati intonaciju te traži od učenika da ponovi za njim. Ponavljanjem dijaloga učenici usvajaju vokabular i pravilno korištenje fraza (*dzień dobry, mam na imię, jestem, miło mi...*). Isto tako, usvajaju gramatičke strukture kao što su prijedlozi (*w sklepie, z bratem*). Vježba se pravilna intonacija i naglasci kako bi učenici usvojili govorni jezik. Slijedi korekcija izgovora /ʃ/. Nastavnik govori riječi, a učenici ih ponavljaju. Prvo učenici grupno ponavljaju, a kada prođu sve riječi, prelazi se na individualno ponavljanje. Na ovom satu nastavnik prolazi sve optimalne i manje neoptimalne riječi. Još uvijek ne prelazi na neoptimalne kako bi se izgovor u potpunosti savladao. Učenici prvo ponavljaju riječi *pszenny, pszenica, szpital, szept* itd., a onda završava s riječima *kaszel, kasza, koszula*. Ovdje se već može primijetiti mali napredak u izgovoru kod nekih riječi. (30 min)

Završni dio:

Na kraju nastavnik prozove svakog učenika da se predstavi. Svaki sljedeći mora predstaviti prethodnu osobu i sebe. Kada pola učenika odradi predstavljanje, nastavnik traži da predstavi i nekoga trećeg. Nastavnik pazi da se koriste obje forme *mam na imię* i *jestem*. Cilj je da primijene naučeno znanje predstavljanja i korištenje različitih gramatičkih formi (*ty jesteś,*

masz na imię, on/ona jest, on/ona ma na imię). Nakon toga, nastavnik napiše na ploču konjugaciju glagola *mieć*. (10 min)

Gramatika:

mieć

| | |
|---------|----------|
| 1. mam | 1. mamy |
| 2. masz | 2. macie |
| 3. ma | 3. mają |

NASTAVNI SAT: 4.

1. Cilj: primijeniti leksik vezan uz predstavljanje i oslovljavanje te ga proširiti, vježbanje izgovora glasa /ʃ/
2. Tip sata: ponavljanje i proširivanje
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: slušanje, razgovor, usmeno izlaganje
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik pozdravlja učenik i razgovara s njima. Nakon toga, nastavnik projicira zvučni zapis dijaloga od prethodnog sata. Učenici slušaju dva puta bez popratnog materijala. (3 min)

Središnji dio:

Poslije slušanja, nastavnik čita rečenice iz dijaloga, a učenici ponavljaju. Cilj je globalno usvojiti ritam i intonaciju jezika. Nakon što se prođe cijeli dijalog, nastavnik zadaje učenicima novu situaciju u kojoj će primjenjivati vokabular iz prethodnog sata. Ovdje može zadati situaciju da su došli u tvrtku na razgovor za posao (*rozmowa kwalifikacyjna*). Ovdje nastavnik pomaže učenicima objasniti pojmove te im daje nove pojmove koje mogu koristiti. Npr. *Dzień dobry, gdzie jest urząd?/Gdzie jest rozmowa kwalifikacyjna? Proszę wejść. Jak sie pan/pani nazywa? Jestem .../ Mam na imię ... Czy pan/pani chce coś do picia? Proszę wodę.* Ovo su neki od primjera pitanja koja se mogu postaviti. Ovdje je bitno upotrijebiti leksik koji je naučen te se ne očekuje da će učenici osmisliti i sam razgovor za posao, nego samo uvodni dio. Nastavnik daje učenicima dovoljno vremena. Nakon toga prezentiraju svoje dijaloge. Kada završe s dijalozima, nastavnik radi korekciju izgovora glasa /ʃ/. Prvo nastavnik radi korekciju grupno, tako da učenici zajedno ponavljaju. Zatim prelazi na individualnu korekciju. Najprije prolazi optimalne riječi: *pszenny, pszenica, szpital, szept, szef, szpada,*

sztab, szafa. Kada je učenik dobro savladao optimalne riječi prelazi se na manje optimalne: *pisze, lepszy, Hiszpan, reszta, cisza, kaszel, kasza, koszula*, te na kraju i na neoptimalne riječi: *lepisz, klawisz, robisz, chcesz, masz, grosz, ratusz, arkusz*. Cilj je savladati izgovor i u neoptimalni uvjetima, a ako izgovor nije dobar treba se vratiti na ono što je učenik dobro izgovorio pa opet probati s neoptimalnom. (32 min)

Završni dio:

Na kraju sata nastavnik zadaje učenicima zadatak da uz pomoć materijala probaju prepričati razgovor. Nastavnik ovdje pazi te ispravlja gramatičke strukture. Ovom vježbom učenici prenose svoje znanje gramatike i proširuju ga kako bi ga mogli primjenjivati u svakodnevnoj komunikaciji. (10 min)

7.3. Lekcija 3: Rano w domu

J: Dzień dobry, tato!

O: Dzień dobry! Gdzie jest Bartosz?

J: Bartosz jest w pokoju. A mama?

O: Ona jest w kuchni. Je śniadanie .

J: Dlaczego nie jesz?

O: Rano nie jem. Piję tylko kawę.

J: Jestem głodna. Idę do kuchni.

(W kuchni)

M: Dzień dobry, Joanno! Co chcesz na śniadanie?

J: Dzień dobry! Nie wiem. A ty, co jesz?

M: Jem chleb z masłem i dżemem. Czy ty chcesz omlet?

J: Hm, nie chcę omleta. Chcę płatki śniadaniowe.

M: A co pijesz?

J: Piję zieloną herbatę. Chcesz jeść na tarasie?

M: Tak. Dobry pomysł.

NASTAVNI SAT: 5.

1. Cilj: usvojiti glagol *jeść*, naučiti prostorije u kući, naučiti pozdrave za jutro te leksik hrane vezane uz doručak, vježbanje izgovora glasa /ʃ/
2. Tip sata: obrada
3. Oblici rada: grupni i individualni

4. Nastavne metode: demonstracija, objašnjavanje, razgovor, prepričavanje
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo, PowerPoint prezentacija, radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik daje materijal na kojem su crteži. Učenici proučavaju te pokušavaju shvatiti kontekst dijaloga. Zatim, nastavnik projicira PowerPoint prezentaciju sa zvučnim zapisom dijaloga i crtežima koji prate dijalog. Slušanje se radi dva puta. (3 min)

Središnji dio:

Slijedi grupno ponavljanje dijaloga. Nastavnik govori rečenice iz dijaloga, a učenici trebaju ponoviti mumljajući pazeći na intonaciju. Nakon toga, nastavnik reproducira rečenicu po rečenicu, dok učenici sada ponavljaju verbalno. Ukoliko učenicima nije jasna neka riječ, nastavnik može objasniti, ali ne koristeći materinski ili neki drugi strani jezik. Slijedi individualno ponavljanje. Nastavnik sa svakim učenikom prolazi kroz cijeli dijalog. Ovdje treba paziti da učenici ispravno ponove intonaciju jer na taj način će i sam izgovor biti bolji. Cilj je da učenici usvoje novi vokabular vezan uz prostorije (*kuchnia, pokoj*), hrana koja se jede za doručak (*chleb, omlet, płatki śniadaniowe*) te korištenje fraza *dobro jutro, ujutro* (*dzien dobry, rano*), te gramatiku: glagol *jesti* – *jeść*, padeži ovisno o negaciji - *chcesz omlet, nie chcesz omleta*). Slijedi korekcija glasa /ʃ/. Najprije se radi grupna korekcija, te nakon toga individualna. Ovdje se prolazi cijeli materijal, od optimalnih do neoptimalnih riječ (*pszenny, pszenica, szpital, szept... masz, grosz, ratusz, arkusz*). Ovdje se očekuje napredak u izgovoru te se sljedeći sat prelazi na drugu grešku koja je istovjetna s greškom izgovora glasa /ʃ/. Nakon korekcije, nastavnik učenicima zadaje da vode dijalog uključujući vokabular iz prethodne lekcije. Ovdje se potiče učenike da međusobno razgovaraju te da postavljaju pitanja kao što su: *Co słychać? Co jesz na śniadanie? Co pijesz na śniadanie?* Nastavnik može pomoći ako se učenik ne može prisjetiti ili ako treba neku novu riječ. Bitno je da svi učenici sudjeluju u dijalogu. (34 min)

Završni dio:

Na kraju sata učenici prepričavaju dijalog koji su slušali. Ovdje nastavnik može pomoći postavljajući pitanja o tekstu. Cilj je da učenici prepričavanje koriste druga lica glagola. Nakon toga, nastavnik na ploču piše konjugaciju glagola *jeść*, kako bi učenici lakše shvatili primjenu glagola. (8 min)

Gramatika:

jeść

| | |
|---------|----------|
| 1. jem | 1. jemy |
| 2. jesz | 2.iecie |
| 3. je | 3. jedzą |

NASTAVNI SAT: 6.

1. Cilj: naučiti različita doba dana, proširiti leksik vezan uz hranu, primijeniti naučeni vokabular, naučiti glagol *chcieć* i *lubić*, vježbanje izgovora glasa /ʒ/
2. Tip sata: obrada i ponavljanje
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: objašnjavanje, razgovor, slušanje
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo i radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik pozdravlja učenike te ih pita kako su. Učenici odgovaraju vokabularom koji je prije naučen. Nakon toga, slijedi slušanje dijaloga s prethodnog sata. Učenici slušaju dva puta. (4 min)

Središnji dio:

Nastavnik govori nekoliko rečenica iz dijaloga, a učenici ponavljaju mumljajući. Ovdje nastavnik može učenicima pomoći da s pokretom ruke prate intonaciju. Nakon toga, nastavnik govori rečenicu po rečenicu, dok grupa verbalno ponavlja. Zatim, nastavnik individualno ponavlja sa svakim učenikom. Kada svi odrade ponavljanje, nastavnik zadaje situaciju učenicima da osmisle dijalog na temu *popołudnie w domu*. Ovdje nastavnik može nacrtati sat te gestama pokazati *rano*, *przedpołudnie*, *południe*, *popołudnie*, *wieczór* i *noc*. Na taj način učenici usvajaju različita doba dana. Učenici smišljaju dijalog. Ovdje također nastavnik može pokazujući na nacrtani sat reći: *jem śniadanie*, *jem obiad*, *jem kolację*. Tako će učenici razumjeti da u dijalogu trebaju koristiti riječ *obiad*. Učenici će osmisliti dijalog na osnovu primjera koji su usvojili u uvodnom dijelu. Nastavnik ovdje može pomoći učenicima tako da im pomogne oko novih riječi za obrok. Tu se može dodati: *zupa*, *mięso* i *sałatka*. Nastavnik ovdje također pomaže učenicima i da točno konstruiraju rečenicu: *Co chcesz na obiad? Chcę zupę, mięso i sałatkę. Nie chcę zupy, mięsa, sałtki*. Ovdje nastavnik može ubaciti pitanje: *czy lubisz sałatkę?* Nastavnik objašnjava što znači *lubisz* na primjeru i koristeći afektivni govor. Npr. *ja lubie herbatę, a nie lubię kawy*. Tako učenici u svojim dijalozima mogu koristiti i što

vole što ne vole. Kada učenici prezentiraju dijaloge, prelazi se na korekciju izgovora /ʒ/. Greška u izgovoru je jedna kao i greška kod izgovora glasa /ʃ/, samo što se radi o zvučnom parnjaku. Prvo nastavnik prolazi u grupnom ponavljanju s učenicima materijal za korekciju glasa /ʒ/, a primjer materijala je prikazan u tablici 5. Ovdje će pokret biti jednak kao i kod korekcije glasa /ʃ/: rukom prema naprijed kao da se nešto gura od sebe. Kada je završeno grupno ponavljanje, slijedi individualna korekcija. Kod individualne korekcije nastavnik pazi kod svakog učenika na izgovor. Ova faza je važna jer svi učenici neće imati isti tijek progresije u korekciji izgovora, tako da nastavnik može procijeniti hoće li vježbati samo s optimalnim riječima ili je učenik dobro usvojio da se može prijeći i na neoptimalne riječi. U ovom satu prolazi samo optimalne riječi kao što su *brzytwa*, *brzeg*, *brzask* itd. (34 min)

Završni dio:

Na samom kraju učenici prepričavaju dijalog uz pomoć crteža koje imaju na materijalu. Na taj način usvajaju vokabular, ali i vježbaju različite gramatičke strukture. (8 min)

Gramatika:

| <u>chcieć</u> | | <u>lubić</u> | |
|---------------|------------|--------------|------------|
| 1. chcę | 1. chcemy | 1. lubię | 1. lubimy |
| 2. chcesz | 2. chcecie | 2. lubisz | 2. lubicie |
| 3. chce | 3. chcą | 3. lubi | 3. lubią |

7.4. Lekcja 4: W sklepie

Małgorzata: Dzień dobry!

Sprzedawczyni Hanna: Dzień dobry! Czy pani trzeba pomóc?

M: Tak, proszę pani. Gdzie są warzywa i owoce?

H: Tam na lewo.

M: Dziękuję. A czy ma pani chleb?

H: Niestety nie mamy chleba. Coś jeszcze?

M: Jeszcze potrzebuję mleka i jaj.

H: Mleko i jajka są tam na prawo.

M: Dziękuję bardzo.

H: Proszę. Czy to wszystko?

J: To wszystko.

NASTAVNI SAT: 7.

1. Cilj: usvojiti izraze oslovljavanja, naučiti postavljati pitanja gdje što stoji, naučiti smjer i strane (lijevo, desno), vježbanje izgovora glasa /3/
2. Tip sata: obrada
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: demonstracija, objašnjavanje, razgovor, ponavljanje, slušanje,
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo, PowerPoint prezentacija, radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik pozdravlja učenike i razgovara s njima. Nakon toga daje im materijal s crtežima koji prikazuju dijalog. Nastavnik daje učenicima vremena da prouče dijalog te da probaju shvatiti kontekst. Zatim slijedi slušanje dijaloga dva puta. (5 min)

Središnji dio:

Učenici grupno ponavljaju dijalog. Kada se prođe cijeli dijalog, slijedi individualno ponavljanje. Ovdje nastavnik i dalje pazi na intonaciju i naglasak pa ako je potrebno uvodi pokret ruke koji će omogućiti lakše praćenje intonacije. Cilj ponavljanja je da učenici usvoje fraze i riječi koje se koriste te da ih mogu primijeniti u drugim situacijama. Ovdje usvajaju formu *pani* koja označava *Vi* ili *gospodo*. Zatim se usvajaju izrazi *na lewo*, *na prawo*, riječi *warzywa*, *owoce*, glagol *potrzebować* 'trebati'. Kada svi učenici prođu s nastavnikom dijalog, slijedi korekcija izgovora. Korekcija izgovora se najprije radi grupno i tu nastavnik može proći cijeli materijal (tablica 5). Nastavnik također pazi na korištenje pokreta koji će olakšati izgovor. Kada se prođe materijal grupno, nastavnik prelazi na individualnu korekciju. Ovdje mora paziti što je za učenika optimalno i treba li ići na manje optimalne riječi. Ako nisu dobro usvojene optimalne riječi, treba prvo samo njih ponavljati. Ovdje se očekuje da bi se mogla primijetiti napredak u izgovoru. Prvo nastavnik ponavlja optimalne riječi: *brzytwa*, *brzeg*, *brzask*, *brzuch*, *rzepa*, *żeby*, *żyto*, *Rzym*, s obzirom da je drugi sat korekcije može uz optimalne dodati par manje optimalnih riječi, npr. *orzech*, *pierze*. (30 min)

Završni dio:

U zadnjem dijelu sata, nastavnik postavlja pitanja vezna uz dijalog, a učenici odgovaraju, npr. *co potrzebuje Małgorzata? Ona potrzebuje mleka, jaj, owoce, warzywa...* Nakon pitanja Nastavnik zadaje učenicima da uz pomoć materijala prepričaju tekst. Na taj način usvajaju konjugaciju glagola i leksik. (10 min)

NASTAVNI SAT: 8.

1. Cilj: primijeniti naučeni leksik, proširiti vokabular, vježbanje izgovora glasa /3/
2. Tip sata: ponavljanje i proširivanje
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: demonstracija, razgovor, slušanje, usmeno izlaganje,
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo, radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik pozdravlja učenike te malo porazgovara s njima. Nakon toga slušaju dva puta dijalog od prethodnog sata. (3 min)

Središnji dio:

Nastavnik govori rečenice iz dijaloga, a učenici ponavljaju. Nakon što prođu dijalog, nastavnik zadaje učenicima da osmisle dijalog na temu *przepis na naleśniki* i objašnjava im da to znači recept za palačinke. Učenici u parovima rade dijalog, tako što jedan radi palačinke, a drugi mu pomaže. Na taj način se koristi i leksik gdje što stoji. Nastavnik ovdje treba učenicima pomoći oko novih riječi. Nove riječi koje se mogu koristiti su: *mąka pszenna* 'pšenično brašno', *szczypta soli* 'prstohvat soli', *olej czy masło* 'ulje ili maslac', *smażyć* 'peći', *patelnia* 'tava'. To su neke riječi koje nastavnik učenicima objašnjava kako bi ih mogli koristiti u dijalogu. Nastavnik im daje vremena za osmišljavanje dijaloga. Nakon toga prezentiraju. Ovdje nastavnik pomaže u konstrukciji rečenica. Zatim slijedi korekcija izgovora /3/. Prvo učenici grupno ponavljaju, a nakon toga individualno. Na ovom satu počinje se s optimalnim riječima, a nakon optimalnih se uvode i manje optimalne riječi: *orzech, pierze, marzec, porzeczka, beżowy, morze, stożek, oburzenie*. Kod svakog učenika treba paziti da izvodi pokret jer će on ga navoditi na pravilan izgovor. Najprije se prolaze optimalne riječi i važno je pohvaliti učenika kako bi usvojio upravo taj izgovor koji je dobar. Polako se s optimalnih prelazi na manje optimalne i tu treba dobro naglašavati glas i ako je potrebno nekoliko puta ponoviti riječ dok učenik ne izgovori dobro. (32 min)

Završni dio:

Na samome kraju, nastavnik prozove jedan dio učenika da prepriča dijalog, a drugi dio učenika da prepriča recept za palačinke. Tako se usvajaju jezične konstrukcije i vokabular. (10 min)

7.5. Lekcja 5: W restauracji

(Ojciec Otto i matka Małgorzata są w restauracji.)

K: Dzień dobry, państwu! Proszę menu!

M: Dzień dobry, dziękuję.

O: Dziękuję.

K: Co podać?

M: Proszę zupę pomidorową i pierogi z serem.

O: Dla mnie rosół i filet drobiowy z frytkami.

K: Co do picia?

O: Proszę piwo.

M: Dla mnie wino.

K: Jakie? Czerwone czy białe?.

M: Proszę czerwone wino. Nie lubię białego wina.

K: Coś na deser?

M: Tak! Dla mnie naleśniki z czekoladą.

K: Dla pana?

O: Dziękuję, to wszystko.

(Kelner przynosi jedzenie)

K: Smacznego.

M i O: Dziękujemy.

O: Smakuje ci?

M: Tak, wszystko jest smaczne.

M: Przepraszam, gdzie jest toaleta?

K: Proszę, iść tam prosto potem w prawo.

M: Dziękuję bardzo.

NASTAVNI SAT: 9.

1. Cilj: proširiti vokabular, koristiti izraze *proszę*, *dziękuję*, *dla mnie* u različitim situacijama, naučiti riječ *smaczne* i glagol *smakować*
2. Tip sata: obrada
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: slušanje, objašnjavanje, razgovor

5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo, PowerPoint prezentacija, radni materijal
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik započinje sat razgovorom. Pita učenike kako su. Zatim nekoga od učenika pita: *Co jesz na śniadanie?* Ovdje može očekivati odgovore: *omlet, jajka, płatki śniadaniowe* itd. Drugoga pita: *Co pijesz na śniadanie?* Očekivani odgovori su: *Piję kawę, piję mleko, piję herbatę.* Opet postavlja nekome od učenika pitanje *co jesz na obiad?* Može se očekivati da će učenik odgovoriti: *jem mięso, jem zupę.* Učenici tako ponavljaju naučeno gradivo i to je najava teme lekcije. Nastavnik daje učenicima materijal s dijalogom te reproducira PowerPoint prezentaciju koja prikazuje dijalog popraćen crtežima i zvučnim zapisom. Sluša se dva puta. (5 min)

Središnji dio:

Nastavnik govori rečenicu po rečenicu iz dijaloga, a učenici ponavljaju. Zatim, svaki učenik individualno ponavlja dijalog. Učenici već dobro vladaju intonacijom i ritmom jezika. Ponavljanjem dijaloga proširuje se vokabular hrane i pića: *zupa pomidorowa i pierogi z serem rosół i filet drobiowy z frytkami, naleśniki z czekoladą, deser, piwo, wino.* Učenici ovdje usvajaju i fraze koje se koriste kod posluživanja i naručivanja hrane: *proszę, dla mnie, co podać, smacznego* te uče novu prostoriju *toaleta*. Nakon ponavljanja dijaloga, slijedi korekcija /3/. Prvo nastavnik prolazi materijal (tablica 5) s učenicima. Nakon toga, prolazi materijal sa svakim učenikom posebno. Individualno ponavljanje je važno jer ono što je nekome optimalno, drugome možda neće biti te tako nastavnik može se više posvetiti izgovoru svakog pojedinca. Prvo se prolaze optimalne riječi kao što su *brzytwa, rzępa, Rzym.* Zatim kada učenik savlada optimalne riječi, prelazi se na manje optimalne riječi, npr. *orzech, porzeczka, oburzenie.* Na ovom satu se uvode i neoptimalne riječi: *poblize, wiezo ależ, stolarz, багаж, жуз, kurz, podróż.* Nastavnik ako primijeti da učenikov izgovor nije dobar u neoptimalnim riječima, treba se vratiti optimalnim riječima pa onda opet probati s neoptimalnim. Kada nastavnik završi s riječima, prozove neke učenike da prezentiraju dijalog. Cilj je da usvoje gramatičke strukture i nove riječi. (32 min)

Završni dio:

Na samome kraju, nastavnik daje vremena učenicima da prouče materijal s crtežima te da prepričaju dijalog. Kod prepričavanja dijaloga učenici koriste različite glagolska lica i zamjenice te tako vježbaju primjenu naučenog. Zatim, nastavnik podijeli učenike po ulogama

te im zadaje da čitaju dijalog. Nastavnik može ponoviti rečenicu, ako ju učenik nije dobro pročitao. (8 min)

NASTAVNI SAT: 10.

1. Cilj: primijeniti naučeni vokabular, proširiti leksik vezan uz deserte, uvježbavanje gramatičkih struktura
2. Tip sata: ponavljanje
3. Oblici rada: grupni i individualni
4. Nastavne metode: razgovor, slušanje, objašnjavanje, usmeno izlaganje
5. Nastavna pomagala i sredstva: prijenosno računalo
6. Tijek nastavnog sata

Uvodni dio:

Nastavnik pozdravlja učenike te razgovara s njima. Ovdje nastavnik može postaviti pitanja što vole jesti, što vole piti te na taj način ponoviti usvojen vokabular iz prethodnog sata. Zatim, učenici slušaju dijalog s prethodnog sata dva puta. (5 min)

Središnji dio:

Slijedi ponavljanje dijaloga. Prvo učenici grupno ponavljaju rečenice mumljajući. Nakon toga, nastavnik prolazi kroz dijalog sa svakim učenikom. Ovdje se pazi na pravilnu intonaciju i ritam, ali i na sam izgovor. Kada nastavnik prođe sa svakim učenikom dijalog, zadaje učenicima drugu situaciju. Nastavnik podijeli učenike u grupe da osmisle dijalog u situaciji u slastičarnici (*cukiernia*). Ovdje nastavnik može objasniti značenje riječi *cukiernia* nabrajajući jela koja se tamo mogu naručiti, a kao pomoć može i uz objašnjavanje crtati na ploču. Npr. *W cukierni możemy jeść lody, ciastka, torty...* Uz crtanje će učenicima biti razumljivo značenje riječi. Ako učenik želi još nešto nadodati, nastavnik može pomoći s riječima, npr. okusi sladoleda (*waniliowe, czekoladowe, truskawkowe*). Učenici će koristiti fraze koje su usvojili i primjenjivati s novim vokabularom, kao što su *Co podać?; proszę lody waniliowe; dla mnie tort szwarcwaldzki, co do picia, proszę wodę mineralnej, dla mnie kawa z mlekiem*. Nakon prezentiranja svojih dijaloga, nastavnik radi korekciju izgovora s učenicima. Korekcija izgovora glasa /z/, najprije se radi grupno. Učenici zajedno ponavljaju za nastavnikom. Nastavnik korigira ako čuje neka odstupanja. Nakon toga slijedi individualna korekcija. Nastavnik s učenikom prolazi kroz cijeli materijal. Kao i na svakom satu, prvo se treba poći od optimalnih riječi: *brzytwa, brzeg, brzask, brzuch, rzępa, żeby, żyto, Rzym* preko manje optimalnih: *orzech, pierze, marzec, porzecza, beżowy, morze, stożek, oburzenie* te se na kraju

ponavljaju neoptimalne riječi jer je cilj postići dobar izgovor u neoptimalnim uvjetima:
poblize, wiezo, alez, stolarz, bagaż, już, kurz, podróż (30 min)

Završni dio:

Na samom kraju, nastavnik prozove jedan dio učenika da prezentiraju dijalog koji su slušali. Drugi dio učenika prozove da prepričaju dijalog. Na taj način učenici vježbaju zamjenice i različite oblike glagola te ponavljaju izraze i riječi. (5 min)

8. OSVRT NA PRIMJENU SGAV METODE

SGAV metoda se pokazala jako korisnom na početku samog učenja stranog jezika. Prednost ove metode je što je naglasak na učenju iz konteksta i situacije. Taj način učenja omogućuje osobi koja uči strani jezik spontano usvajanje vokabulara, gramatičkih pravila, izgovora i sl. Sve je to moguće uz ispravno slušanje. Potrebno je poticati na slušanje uz predloženi kontekst jer se na taj način najlakše usvajaju jezične razine. SGAV metoda je vrlo korisna na početnom stupnju učenja jezika dok se ne usvoje osnove jezika. Na naprednijim stupnjevima učenja stranog jezika potrebno je koristiti različite metode jer nije moguće dobiti željeno znanje primjenjujući samo jednu metodu. Na naprednijim stupnjevima potrebno je uvoditi i prevođenje, čitanje i pisanje. Kasnije je potrebno i sustavno poučavati gramatiku uz objašnjavanje. Učenje gramatike bez objašnjavanja je vrlo dobra metoda za učenike mlađe dobi, ali za starije potrebno je objasniti gramatiku te uspostaviti gramatička pravila. Djeca nemaju potrebu za objašnjavanjem jer brzo usvajaju i ne traže odgovore zašto je nešto tako, dok su odrasli svjesniji upotrebe gramatike te im je potrebno i znanje zbog čega se koristi određeni oblik u određenim konstrukcijama. Načela SGAV metode bi se trebala primjenjivati u poučavanju stranog jezika jer donosi pozitivne rezultate. S druge strane, za dugoročno učenje stranog jezika potrebno ju je nadograditi ili prilagoditi koristeći i neke druge metode poučavanja stranog jezika. Metoda je vrlo korisna posebno u poučavanju djece stranom jeziku, ali primjena ove metode kod odraslih traži sustavnu nadogradnju i prilagodbu.

Sama primjena SGAV metode se radila uz male preinake. Te su preinake bile s obzirom na potrebe grupe s kojom se radi. SGAV je vrlo učinkovita metoda i ima dobre postavke, ali u radu s odraslima nije dostatna. Pokazalo se kako odrasli teže analitičnosti pa je potrebno uvoditi i gramatička pravila. Kod poučavanja stranog jezika u odrasloj dobi potrebno je kombinirati različite nastavne metode i tehnike kako bi učenje bilo efikasno. U svakom slučaju, SGAV metoda ima svoje mjesto u poučavanju stranog jezika jer efikasno djeluje na učenje izgovora. Njena načela bi se svakako trebala primjenjivati u poučavanju stranog jezika. U SGAV metodi se ističe važnost slušanja jer se upravo pravilnim slušanjem može efikasno savladati strani jezik. Slušanje se pokazalo kao učinkovit način učenja, kako izgovora tako i sadržaja. Iz samog rada koji je prezentiran, izgovor se vrlo dobro usvaja na ovaj način. S druge strane, treba imati na umu dob osoba koje se poučava. Odrasle osobe teže analitičnosti i sustavnosti jezičnih pravila koja u SGAV metodi nedostaju. Iz toga razloga se na kraju određenih cjelina donosi kratka crtica gramatike jer na taj način učenici bolje usvajaju i shvaćaju samu primjenu gramatike. Naglasak je na spontanom usvajanju, ali učenicima treba

ponuditi i analitičnost u gramatici jer im pomaže da kasnije bolje primjenjuju stečeno znanje u samom slobodnom govoru. Treba ponuditi kratko objašnjenje gramatike na materinskom jeziku jer slušanje samo stranog jezika koji je još uvijek nepoznanica vrlo je naporno dok se ne savladaju osnove. Zato na početku treba davati kratka objašnjenja na materinskom jeziku te na taj način pružiti učenicima mali odmor od stranog jezika te se tako može ubrzati usvajanje gramatičkih pravila.

Principi SGAV metode bi se trebali više uvoditi u nastavu stranog jezika jer se sve više teži komunikacijskoj kompetenciji u učenju stranog jezika, a ona je glavni cilj ove metode. Daje dobre rezultate kada je u pitanju usvajanje izgovora stranog jezika. Mogla bi biti glavna metoda na početnom stupnju učenja stranog jezika. Posebno je efikasna kod osoba mlađe dobi jer je tada spontano usvajanje najizraženije. Kod odrasle dobi SGAV metoda, također ima svoje mjesto, ali ne kao samostalna metoda, nego uz kombinaciju više različitih metoda. Tu bi se trebalo detaljno istraživati kakve kombinacije su najefikasnije za odrasle osobe, s obzirom da je tada smanjena razina spontanog usvajanja.

ZAKLJUČAK

Učenje stranog jezika gotovo oduvijek je bila jedna od ljudskih potreba. Jezik određuje kulturu i narod, a različiti narodi i kulture su u stalnom međusobnom kontaktu. Globalizacijom i sve većim razvojem tehnologije proces prenošenja informacija postaje sve jednostavniji i sve je veća dostupnost različitim informacijama. Samim time globalizacija zahtijeva međusobnu komunikaciju različitih kultura i jezika.

Ovladavanje jezikom može se odvijati spontano ili namjerno. Kada se govori o spontanom ovladavanju jezikom, obično se govori usvajanju drugog jezika, dok se namjerno obično uči strani jezik. Drugi jezik je onaj koji je u državi službeni, a osobi koja ga uči nije materinski. Strani jezik je onaj koji nije službeni u državi u kojoj se uči te se najčešće njegovo učenje odvija na tečajevima ili u institucijama kao što su škole, fakulteti i sl. S obzirom da je učenje stranog jezika kompleksan proces, potrebne su posebno razvijene metode koje se bave poučavanjem stranog jezika. Kroz povijest su postojale razne metode, a neke od njih su gramatičko-prijevodna, direktna, prirodna, audiovizualna itd.

Iako postoji velik broj metoda, direktna, prirodna, audiovizualna i slične metode su prethodile stvaranju strukturalno globalne audiovizualne metode (SGAV). SGAV metoda za cilj ima osposobiti učenike da govore stranim jezikom i da stečeno znanje mogu primjenjivati u različitim situacijama. Posebnost ove metode je što koristi razne uređaje koji pomažu u proces usvajanja stranog jezika. SGAV metoda naglašava važnost strukture i globalnosti. Polazi se od toga da je jezik sam po sebi struktura koja se uči na globalnom planu. Važnost se pridaje izgovoru koji omogućuje učenicima da govore stranim jezikom približno kao i izvorni govornici. Korekcija izgovora kod SGAV-a primjenjuje principe verbotonalnog sistema. Radi se na globalnom planu tako što se ne ispravlja izoliran glas, nego se počinje od ritma i intonacije preko rečenica do riječi te se na kraju završava cjelinom, odnosno rečenicama.

U radu se prikazao primjer primjene SGAV metode u poučavanju poljskog jezika kod odraslih govornika hrvatskog jezika. Najprije se odredio sustav grešaka kako bi se moglo na pravilan način pristupiti korekciji izgovora. Hrvatski i poljski jezik pripadaju istoj jezičnoj skupini, slavenskim jezicima. Većina glasova su prisutna u oba jezika, ali se razlikuju po mjestu artikulacije što može značiti da će i sama korekcija biti zahtjevnija upravo iz razloga što su glasovi slični i govornik je navikao slušati inačicu koja je u materinskom jeziku te je potrebno mijenjati tu naviku slušanja kako bi mogao percipirati sličnu inačicu. Primjena SGAV metode je izmijenjena s obzirom na svoj temeljni oblik, ali su se u tečaju primjenjivali principi SGAV metode. Bilo je potrebno organizirati tečaj u skladu s mogućnostima i

sredstvima koji su bili na raspolaganju. Tako se npr. u samoj primjeni nije koristio SUVAG aparat jer nije bilo mogućnosti pristupa njemu. Kroz primjenu SGAV metode, pokazalo se da je ona vrlo dobra metoda za razvijanje komunikacijske kompetencija i razvijanje pravilnog izgovora stranog jezika. S druge strane, SGAV metoda je namijenjena za učenje jezika na početnom stupnju. Tijekom tečaja bilo je potrebno analitički prikazati gramatiku jer se pokazalo kako polaznici tečaja na taj način bolje razumiju gramatičke strukture te ih lakše primjenjuju u drugim situacijama. Iako SGAV metoda ne dopušta analitičnost, pokazalo se kako je kod poučavanja stranog jezika kod odraslih potrebno uvesti analitičnost jezičnih pravila. Bez obzira na to, naglasak je i dalje ostao na globalnom i spontanom usvajanju.

Iz ovoga se može vidjeti kako SGAV metoda svakako zaslužuje svoje mjesto u nastavi stranih jezika. Ona svojim principima omogućuje stjecanje komunikacijske kompetencije kojoj se daje sve više pozornosti. Ipak, treba imati na umu uvjete u kojima se odvija nastava te same sudionike nastave i njihovu dob. U mlađoj dobi SGAV metoda je vrlo efikasna, a kod odraslih osoba imat će vrlo dobre rezultate kada bi se kombinirala i s ostalim metodama te kada bi se uvela analitičnost u poučavanju. Poučavanje stranog jezika je kompleksan proces te je potrebno i dalje istraživati i nadograđivati nastavu različitim pristupima i metodama.

LITERATURA

- Birnbaum, H. i Molas, J. (2011). Poljski. U: Rehder, P. (ur.) *Uvod u slavenske jezike (s uvodom na balkanistiku)*. Osijek: Filozofski fakultet.
- Defterdarević-Muradbegović, A. (1999). Uloga fonetike danas u nastavi stranog jezika. *Govor*, 16 (1), 1 – 13.
- Dobrić, A. i Bićanić, J. (2013). Verbotonal method in modern practice - phonetic correction of palatal lateral approximant /ɫ/. U: Jovičić, S. T., Subotić, M. i Sovilj, M. (ur.), *Verbal communication research - Interdisciplinary research II*, 303 – 318. Beograd: IAAC and IEPSP.
- Domagała-Zyśk, E. (2013). *Wielojęzyczni. Studenci niesłyszący i słabosłyszący w procesie uczenia się i nauczania języków obcych*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Ellis, R. (2008). *The study of second language acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Guberina, P. (2010). *Čovjek i govor. Verbotonalni sistem*. (ur. Crnković, V. i Jurjević-Grkinić, I). Zagreb: Artesor naklada.
- Horga, D. (2014). Guberinina fonetika u učenju izgovora. U: Dulčić, A. (ur.), *Aktualnost Guberinine misli u Stoljeću uma*, 117 – 129. Zagreb: Poliklinika SUVAG.
- Hrvatska enciklopedija. *Jezik*. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=29130> (pristupljeno 24. 5. 2019.)
- Jassem, W. (2003). Polish. *Journal of the International Phonetic Association*, 33 (1), 103 – 107.
- Jelaska, Z. i sur. (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
- Knežević, Č. (2015) . Razvoj teorija i metoda učenja stranog jezika. *Svarog: naučno–stručni časopis za društvene i prirodne nauke*, 10, 426 – 435.
- Landau, E., Lončarić, M., Horga, D., Škarić, I. (1999). Croatian. U: *The Handbook of International phonetics association: a guide to the use of the international phonetic alphabet*. New York: Cambridge University Press.

- Lipińska, E., i Seretny, A. (2006). Indywidualne cechy uczącego się a nauka języka obcego. U: Lipińska, E., i Seretny, A. (Ur.). *Z zagadnień dydaktyki języka polskiego jako obcego: praca zbiorowa* (Vol. 4), 29 – 57. Krakov: TAIWPN Universitas.
- Long, M. (2015). *Second Language Acquisition and Task-Based Language Teaching*. Chichester, UK : Wiley Blackwell.
- Medved Krajnović, M. (2010). *Od jednojezičnosti do višejezičnosti: Uvod u istraživanja procesa ovladavanja inim jezikom*. Zagreb: Leykam international.
- Medved Krajnović, M., Letica, S. (2009). Učenje stranih jezika u Hrvatskoj: politika, znanost i javnost. U: Granić, J. (ur.). *Jezična politika i jezična stvarnost*. Zagreb: HDPL.
- Mildner, V. (1999). Odpravljanje izgovornih napak v maternem in tujem jeziku. *Skripta 3: Zbornik za učitelje slovenščine kot drugega/tujega jezika* (ur. M. Bešter). 13 – 21 (rukopis prijevoda na hrvatski).
- Mildner, V., Bakran, J. (2001). Acoustic correlates of phonetic correction. *Clinical linguistics & phonetics*, 15, 151 – 155.
- Mirosavljević, E., Maratović, A. (2014). Dostupnost izvornog materijala-poticaaj za uvođenje novih metoda podučavanja i veću motiviranost nastavnika i učenika u nastavnom procesu učenja stranog jezika. *Zbornik radova Veleučilišta u Šibeniku*, (3-4/2014), 135 – 144.
Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/131403>
- Pavelin, B. (1995). Vizualnost i zvuk u nastavi jezika. *Suvag*, 8 (2), 79 – 86.
- Poluszyński, B. (2003). Nauczanie języków obcych w europejskich systemach edukacyjnych na przełomie II i III tysiąclecia. *Języki obce w szkole*, 6 (241), 85 – 95.
- Prebeg-Vilke, M. (1977). *Uvod u glotodidaktiku. Teorija nastave stranih jezika s posebnim obzirom na engleski jezik*. Zagreb: Školska knjiga.
- Rehder, P. (2011). Hrvatski. U: Rehder, P. (ur.) *Uvod u slavenske jezike (s uvodom na balkanistiku)*. Osijek: Filozofski fakultet.
- Richards, J.C., Rodgers, T.S. (2001). *Approaches and Methods in Language Teaching*. New York: Cambridge University Press.

- Škljarov, M. (1993). *Teorija i praksa u nastavi stranih jezika*. Zagreb: Školske novine.
- Šimunović, A. (1971). Zašto u AVGS metodi ne pristupamo istovremeno pisano i govornom aspektu jezika. *Govor*, 3 (1), 55 – 65.
- Škarić, I. (1967). Govori u sukobu. *Govor*, 1 (2), 31 – 52.
- Škarić, I. (1971). Kako postajati jezikom? (Audiovizuelna-globalnostrukturalna metoda). *Govor*, 3 (1), 29 – 34.
- Vuletić, B. (1980). *Gramatika govora*. Zagreb: Grafički zavod Hrvatske.

SAŽETAK

Primjena verbotonalne metode u poučavanju poljskog jezika

U ovom radu govori se o učenju stranog jezika kao sveprisutnije ljudske potrebe te su prikazane neke od metoda poučavanja stranog jezika. Kroz povijest su se metode mijenjale, ali tendencija je da sve više stavljaju naglasak na komunikacijsku kompetenciju. Metoda kojoj je cilj upravo govoreni jezik je SGAV metoda koja se temelji na principima verbotonalnog sistema. Ona primjenjuje u svojoj metodologiji fonetsku korekciju izgovora po verbotonalnoj metodi. U ovom radu prikazana je primjena verbotonalne metode u poučavanju poljskog jezika kroz kratki tečaj poljskog jezika na početnom stupnju učenja. Prvo je napravljena usporedba materinskog jezika, u ovom slučaju hrvatskog jezika i stranog jezika, odnosno poljskog jezika. Osmišljene su lekcije koje se mogu obrađivati i pripreme sata za nastavnika.

Ključne riječi: učenje stranog jezika, verbotonalna metoda, SGAV metoda, poljski jezik.

SUMMARY

Application of the Verbotonal Method in Teaching Polish Language

The aim of this thesis is to present some of the methods of foreign language teaching, due to the fact that foreign language learning is a contemporary necessity. Throughout the history those methods have changed where nowadays significant emphasis is being placed on communicative competence. The method which has as the aim spoken language is SGAV method, which is based on the principles of the Verbotonal system. In its methodology and according to the Verbotonal method, it applies phonetic speech correction. This thesis discusses application of Verbotonal method in Polish elementary language teaching, in correspondence course. The initial attempt is to investigate the relationship between mother tongue and foreign language, in this case- Croatian and Polish. Presented materials, lessons and teacher lesson plans, can be used in the classroom.

Key words: foreign language teaching, Verbotonal method, SGAV method, Polish language.

ŽIVOTOPIS

Marija Marijić rođena je 16. 2. 1995. godine u mjestu Rosenheim u Republici Njemačkoj. Školovanje je započela u Osnovnoj školi Stjepan Basariček u Ivanić-Gradu, gdje je pohađala i Srednju školu Ivan Švear, smjer opća gimnazija. Preddiplomski studij fonetike i poljskog jezika i književnosti upisuje 2013. godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Godine 2016. upisuje diplomski studij fonetike, smjer rehabilitacija govora i slušanja te studij poljskog jezika i književnosti, lingvistički smjer. Tijekom studija bila je demonstratorica na kolegiju Fonetska korekcija izgovora. S E. Kantoci, L. Bukovčan i M. Likerom je autorica istraživačkog rada *Elektropalatografsko istraživanje asimilacija: kategorijalnost i stupnjevitost* izloženog na XXXII. međunarodnom znanstvenom skupu Hrvatskog društva za primijenjenu lingvistiku pod nazivom *Jezik i um* održanom u svibnju 2018. godine u Rijeci.